

HISTORIKER SOM LEDAMÖTER

- En studie om historikerna inom Svenska Akademien under perioden 1886-1936 och hur deras arbetsliv förändrades efter inträdet.

Påbyggnadskurs i Historia
VT 2006

Författare: Sofia Larsson
Handledare: Ragnar Björk
Datum: 1 juni 2006

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING.....	3
SYFTE	3
FRÅGESTÄLLNINGAR	3
HYPOTES.....	4
KÄLLOR OCH KÄLLKRITIK.....	4
METOD OCH AVGRÄNSNINGAR.....	6
FORSKNINGSLÄGE	8
DEFINITIONER OCH BEGREPP	12
BAKGRUND	12
<i>Grundandet av Svenska Akademien.....</i>	<i>12</i>
<i>Maktkampen inom Svenska Akademien</i>	<i>13</i>
<i>De stora idéerna</i>	<i>14</i>
UNDERSÖKNING	16
LEDAMÖTERNAS BAKGRUND.....	16
<i>Presentation av ledamöterna.....</i>	<i>16</i>
<i>Ledamöternas hem.....</i>	<i>17</i>
<i>Ledamöternas sociala bakgrund</i>	<i>17</i>
<i>Utbildning och arbete</i>	<i>18</i>
<i>De stora verken.....</i>	<i>20</i>
<i>Jämförelse mellan undersökningsgrupperna</i>	<i>21</i>
LEDAMÖTERNAS PRODUKTIVITET	22
<i>Tidskrifterna</i>	<i>22</i>
<i>Beskrivning av tabell 1.....</i>	<i>24</i>
<i>Beskrivning av tabell 2.....</i>	<i>25</i>
<i>Resonemang kring tabell 1 och 2.....</i>	<i>26</i>
<i>Ledamöternas totala publicering.....</i>	<i>27</i>
<i>Beskrivning av tabell 3.....</i>	<i>27</i>
<i>Beskrivning av tabell 4.....</i>	<i>29</i>
<i>Resonemang kring tabell 3 och 4.....</i>	<i>30</i>

BIDRAGANDE FAKTORER TILL ÖKAD ARBETSBÖRDA.....	31
<i>Vad betyder deltagandet i tidskrifterna?</i>	31
<i>Ledamöternas ålder och tid i Svenska Akademien</i>	32
<i>Svenska Akademien som arbetsbörda</i>	33
<i>Arbeten utanför Svenska Akademien</i>	33
<i>Inte enbart historiker</i>	35
<i>Nobelpriset - Nobelkommittén</i>	36
SAMMANFATTNING AV DEN TOTALA PUBLICERINGEN.....	37
AVSLUTANDE DISKUSSION.....	38
TABELLFÖRTECKNING	40
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING.....	41
KÄLLOR	41
<i>Tryckta källor</i>	41
<i>Tidskrifter</i>	41
<i>Ur Svenskt Biografiskt Lexikon</i>	41
<i>Övriga källor</i>	41
LITTERATUR.....	42
<i>Artikel från en encyklopedi</i>	42

INLEDNING

I slutet av 1890-talet accepterade Svenska Akademien att ta hand om utdelandet av Nobelpriset i litteratur. Det var länge tveksamt om Svenska Akademien skulle gå med på att ta hand om priset. Många av dess ledamöter, bl.a. Henrik Schück, uttryckte åsikten att priset skulle kräva för mycket tid av ledamöterna.¹ Om ett av skälen till att inte acceptera Nobelpriset var att arbetet skulle bli för ansträngande för ledamöterna, skulle det kunna tyda på att ledamöterna inte endast tänkte på hur Nobelprisarbetet praktiskt skulle gå till, utan även vad det skulle betyda för den enskilda ledamoten med ytterligare arbetsuppgifter. Forskningen har tidigare inte visat intresse för att ta reda på vad arbetsbördan innebar. Jag kommer här att koncentrera mig på en grupp av Svenska Akademiens ledamöter, nämligen historikerna.

Syfte

Mitt syfte är att undersöka arbetsbördan för de historiker vilka satt som ledamöter i Svenska Akademien mellan 1886 och 1936. Jag kommer att jämföra historikernas arbetsbörda före och efter invalet i Svenska Akademien. Jag vill också göra en jämförelse före och efter sekelskiftet eftersom det var precis efter sekelskiftet som Nobelpriset delades ut första gången 1901.² Anledningen till att jag drar gränsen för en jämförelse vid Nobelprisets intåg i Svenska Akademien är för att det diskuterades huruvida priset skulle påverka ledamöternas arbetsbörda och det är något som jag vill titta närmare på. För att kunna jämföra ledamöternas arbetsbörda före och efter sekelskiftet har jag delat upp ledamöterna i två grupper, beroende på om de valdes in i Svenska Akademien före eller efter sekelskiftet. Jag ska undersöka arbetsbördan hos dessa grupper och hur denna förändrades i och med inträdet i Svenska Akademien. Jag ska även jämföra om arbetsbördan skiljer sig åt beroende på när ledamoten valdes in i Svenska Akademien. Detta är främst en kvantitativ studie, med hjälp av informationen i avsnittet ”Ledamöternas bakgrund” ska jag diskutera det kvantitativa resultatet.

Frågeställningar

- Vilka var de historiker som satt i Svenska Akademien som ledamöter under undersökningsperioden?

¹ Inge Jonsson ”Schück” *SBL* vol. 31, 2000-2002. Sid. 718.

² Kjell Espmark 2001. Sid. 7.

- Vad hade de för bakgrund?
 - Hade de liknade eller olika ämnesintressen?
 - Går det att urskilja något gemensamt hos ledamöterna som valdes in före kontra efter sekelskiftet?
- Hur mycket har ledamöterna deltagit i tidskrifter?
 - Finns det några skillnader i deltagandet mellan dem som valdes in i Svenska Akademien före och efter sekelskiftet?
 - I vilken utsträckning har ledamöterna deltagit i tidskrifter före och efter inträdet i Svenska Akademien?
- Hur mycket publicerade historikerna som satt i Svenska Akademien i övrigt?
 - Kan jag se någon skillnad i produktiviteten före respektive efter invalen i Svenska Akademien?
 - Kan jag genom att undersöka produktiviteten se någon skillnad mellan de historiker som valdes in i Svenska Akademien före sekelskiftet och de som valdes in efter?
 - Om det finns skillnader, vilka orsaker kan dessa ha?

Hypotes

Jag arbetar utifrån en hypotes;

- Arbetet i Svenska Akademien är så betungande att ledamöterna efter sitt inval minskade sin publicering.

Denna hypotes kommer att föra mig framåt genom undersökningen liksom en teori.

Källor och källkritik

För att få veta vilka ledamöter som var relevanta för mig använde jag mig av *De Aderton- Svenska Akademiens ledamöter under 200 år* sammanställd av Bo Svensén.

Svenskt Biografiskt Lexikon (*SBL*) har använts på liknande sätt men för att få utförligare insikt i ledamöternas liv och bakgrund. *SBL* utgavs första gången 1917 och har 31 volymer från A-S. Informationen är tillförlitlig eftersom varje artikel kontrolleras noggrant av de olika redaktörerna. Det är bara en ledamot från min undersökningsperiod som inte finns med i *SBL*.

Wilhelm Svedelius finns inte med i lexikonet eftersom han ligger för långt bak i alfabetet. Jag har dock funnit en minnesteckning skriven av Wilhelm Bergstrand tryckt 1889 och jag anser att jag

kommer att klara mig på den information jag just beskrivit. Jag tittade även på den av Svedelius skrivna självbiografin *Anteckningar om mitt förflutna lif* men den inte var lika användbar som Bergstrands minnesteckning och därför har jag inte använt Svedelius egen biografi.

När jag ska svara på frågeställningen kring ledamöternas publicering kommer jag återigen använda *SBL*. I de fall då ledamoten varit död då artikeln om denne skrevs, då fullständig information saknas så kommer jag också att använda matriklar från Uppsala universitet från 1883, 1916 och 1926. Matriklar är en förteckning över en akademikers publicerade arbeten. I ett fall har jag använt en bibliografi från Kungliga Vitterhets- Historie- och Antikvitetsakademiens Handlingar men förutsätter även här att uppgifterna är tillförlitliga. Jag anser inte att det innebär några problem med olika källor i detta fall, då dessa uppgifter har setts över av många innan mig. Jag kommer att använda mig av fyra olika tidskrifter: *Historisk Tidskrift*, *Nordisk Tidskrift*, *Svensk Tidskrift* och *Samlaren*.

Nordisk Tidskrift för Vetenskap, Konst och Industri ges ut av Letterstedtska Föreningen. Första numret utkom 1878. *Nordisk Tidskrift* ges även ut i Kristiania/Oslo, Helsingfors och Köpenhamn och alla dessa platser har en egen redaktör men det finns en huvudredaktör i Stockholm och i första numret var det Claes Annerstedt. Annerstedt är en av de historiker som även satt som ledamot i Svenska Akademien under min undersökningsperiod. Även hans efterträdare som redaktör Oscar Montelius, är en av mina undersökningspersoner.³

Historisk Tidskrift började ges ut 1881 av Svenska Historiska Föreningen som bildats året innan. En av föreningens viktigaste uppgifter var att ge ut en historisk tidskrift.⁴ Denna tidskrift skulle skrivas på så sätt att alla historiskt intresserade människor skulle kunna förstå texterna. Redan från starten var fyra av mina undersökningspersoner med i styrelsen: F. F. Carlson, C. G. Malmström, C. T. Odhner, och C. Annerstedt. F. F. Carlson blev utnämnd till ordförande. Den som är utnämnd som sekreterare i Svenska Historiska Föreningen fungerar även som redaktör för *Historisk Tidskrift*, och den första var E. Hildebrand som även han var ledamot i Svenska Akademien.⁵

Ny Svensk Tidskrift startades 1880 av Axel Lundström och Adolf Lindgren och den gavs ut till och med 1890 då den lades ner. 1891 startades den igen med Frans von Schéele som utgivare och då hette den *Svensk Tidskrift* och gavs ut till fram till 1895. Den startades igen 1911 av Eli F. Heckscher och Gösta Bagge. Dessa två herrar ansåg att Sverige behövde en allmän tidskrift som diskuterar samhällets inre och yttre problem.⁶ Jag kommer att använda mig av tidskriften trots att

³ *Nordisk Tidskrift* register 1878-1917, Sid. 1.

⁴ Carl Silfverstolpe, *Historisk Tidskrift* 1881, Sid. 4-5.

⁵ Carl Silfverstolpe, *Historisk Tidskrift* 1881, Sid. 7.

⁶ Heckscher & Bagge, *Svensk Tidskrift* 1911, Sid. 1ff.

redaktionen har varit så olika under årens lopp eftersom tidskriften liksom Nordisk Tidskrift har en mer allmän ämnesinriktning. Jag kommer inte att ignorera det faktum att det som jag kallar Svensk Tidskrift i princip är en tidskrift med tre helt olika ledningar, men jag kommer att beskriva hur ledamöterna deltagit i alla tre för att få en så sanningsenlig bild som möjligt.

Målet med Svensk Tidskrift är enligt Schéele själv att stödja den svenska kulturen genom att ge ut en patriotisk och allvarlig men samtidigt lätt tidskrift.⁷ De ämnen som Svensk Tidskrift tar upp är politik, sociala, religiösa och litterära frågor.

Samlaren är en tidskrift som började ges ut 1880 av Svenska Litteratursällskapets arbetsutskott. Detta sällskap startades samma år i Uppsala, där även tidskriften trycktes, med målet att ge ut svensk litteratur för att samla och offentliggöra bidrag till svenska bibliografier och litteraturhistoria.⁸

Det är möjligt att *Samlaren* inte hade lika många akademiledamöter som deltog i tidskriften i jämförelse med de andra källorna som jag har valt, men jag är övertygad om att *Samlaren* p.g.a. den bredd och variation av ämnen som tidskriften visar upp kommer att förse mig med den information jag behöver. I princip räknar jag med att mina undersökningspersoner slipper refuseringar av redaktionsredaktörerna.

Jag har också tittat i andra tidskrifter än de som blivit utvalda, *Ord och Bild*, *Hvar 8: e dag* och *Idun*, men i dessa tidskrifter deltog inte ledamöterna tillräckligt mycket för att de skulle användas i undersökningen.

Jag använder Sture Alléns bok *Nobelpriset i litteratur- En introduktion* och Bo Svenséns bok *Svenska Akademien – Från Gustav III till våra dagar* som källor för att presentera vad Nobelpriset och Nobelkommittén möjligen betydde för ledamöternas arbetsbörda.

Metod och avgränsningar

Jag kommer att studera bakgrunderna hos elva ledamöter i Svenska Akademien som alla satt där under perioden 1886–1936: av dessa betecknas sju som historiker, Fredrik Ferdinand Carlson (invald 1859), Wilhelm Svedelius (invald 1864), Carl Gustav Malmström (invald 1878), Hans Forssell (invald 1881), Clas Odhner (invald 1885), Claes Annerstedt (invald 1901), Harald Hjärne (invald 1903).

Av de fyra övriga ledamöter som jag tagit in i min undersökning är tre kulturhistoriker: Viktor Rydberg (invald 1877, även författare) och Oscar Montelius (invald 1917) och den tredje är kulturhistorikern och litteraturhistorikern Henrik Schück (invald 1913). Den fjärde, ”icke

⁷ Frans von Schéele, *Svensk Tidskrift* 1911, Sid. 33.

⁸ Henrik Schück, *Samlaren* 1880, Sid. 1.

historikern”, som kommer att medverka är författaren och diktaren Verner von Heidenstam (invald 1912) eftersom Heidenstam skrivit många historiska berättelser. Två av ledamöterna dör betydligt tidigare än övriga undersökningspersoner, Carlson 1887 och Svedelius 1889, och publicerade troligtvis inte särskilt mycket under sina sista år. De kommer därför troligtvis inte att kunna synas tillräckligt när det gäller tidskrifterna för att kunna ge några svar men jag kommer ändå att försöka använda dem i undersökningen men vill här klargöra att dessa personer möjligen inte kommer att synas lika mycket som de andra i undersökningen.

När jag har gett en bakgrund om ledamöterna kommer jag att undersöka hur mycket dessa ledamöter har deltagit i de fyra tidskrifterna som ett exempel på ledamöternas arbete utanför Svenska Akademien. Jag kommer, i de fall där det är möjligt, att börja titta i tidskrifterna från det första numret och fram tills ingen av mina undersökningspersoner finns med längre. Detta kommer att medföra en bra grund för min jämförelse mellan de olika grupperna i undersökningen. När det gäller Nordisk Tidskrift, Historisk Tidskrift och Samlaren kommer detta inte att vara något problem eftersom de startades 1878, 1881 och 1880. När det gäller Svensk Tidskrift så har den inte getts ut lika frekvent som de andra. Jag kommer därför att använda mig av tre olika varianter av tidskriften, Svensk Tidskrift (1880-1890), Svensk Tidskrift (1891-1895) och Svensk Tidskrift ny följd (1911-). Jag kommer att använda dessa tidskrifter som en enda eftersom de strävat efter att likna varandra.

Jag kommer att redovisa ledamöternas deltagande i tidskrifterna i tabeller. En för de ledamöter som valdes in i Svenska Akademien före sekelskiftet och en för dem som valdes in efter sekelskiftet. Jag har delat upp tabellerna i två delar, före och efter invalet i Svenska Akademien. I varje del finns det två kategorier; *Uppsatser/Avhandlingar* och *Översikter och Granskningar*. Med *Uppsatser/Avhandlingar* menar jag längre texter i sin helhet som avhandlar ett ämne. När det gäller *Översikter och Granskningar* så är det då ledamöternas texter recenserar eller då ledamöterna själva recenserar andras texter.

Jag har tittat i registret, innehållsförteckningen och i bibliografilistan (där står det vad varje författare skrivit i föregående nummer) för att finna det som är relevant för min undersökning. Med hjälp av tabellerna ska jag också titta på om det finns någon skillnad mellan de ledamöter som invaldes före sekelskiftet och de som invaldes efter. Det är nämligen så att det blir fem i den ena gruppen och sex i den andra gruppen så jag hoppas kunna se om det finns ett mönster i hur mycket ledamöterna publicerade beroende på om de valdes in före eller efter sekelskiftet.

Jag är medveten om problemet med att använda tidskrifter som inte startade förrän under senare delen av 1800-talet, eftersom det betyder att ingen av ledamöterna som valdes in före sekelskiftet

kommer att ha publicerat något i tidskrifterna, då de inte hade startats ännu. Då jag ville se publiceringen både före och efter sekelskiftet så valde jag ändå att använda dessa tidskrifter.

Även när jag ska undersöka ledamöternas fullständiga publicering dvs. även förutom i tidskrifter, kommer jag använda tabeller. Materialet till tabellerna kommer från SBL alternativt ur matriklar från universiteten där ledamöterna har arbetat. Jag kommer utifrån dessa källor att räkna antalet publiceringar före och efter invalet i Svenska Akademien. Jag kommer att ha olika tabeller för de olika undersökningsgrupperna för att lättare kunna jämföra senare. Tabellen är indelad i två delar, en för publiceringen före och en efter invalet i Svenska Akademien. Jag har delat in det publicerade materialet i tre kategorier: *Böcker*, *Uppsatser/Artiklar* och *Recensioner/Tal/Dikter* dvs. efter hur stor arbetsbörda de innebar. Kategorin *Böcker* är texter från 150 sidor och uppåt, *Uppsatser/Artiklar* är texter från 20 till 150 och *Recensioner/Tal/Dikter* är texter från 1 till 20. De recensioner som jag kommer att räkna endast de recensioner som ledamöterna själva skrivit, jag kommer alltså inte räkna med recensioner som görs på ledamöternas arbeten eftersom detta inte innebar någon ökad arbetsbörda på ledamöterna. Efter det att tabellerna har presenterats så kommer jag att resonera kring det som visas i tabellerna och försöka finna förklaringar. Detta kommer vara en diskuterad text för att försöka binda samman olika orsaker till ett svar.

En sak som kanske saknas är en frågeställning kring hur ledamöterna väljs in i Svenska Akademien. Det skulle ha varit intressant eftersom jag vill se förändringen i antalet historiker i Svenska Akademien. Tyvärr så måste Svenska Akademien varken motivera sitt val eller beskriva hur processen av valet gått till.

Forskningsläge

Bo Svensén har sammanställt en översiktlig biografisk bok om Svenska Akademiens ledamöter, *De Aderton – svenska akademiens ledamöter under 200 år*. Svensén beskriver kortfattat de olika ledamöterna, deras bakgrund och deras arbete. De flesta presenteras med någon sorts bild, ibland staty eller målning. Ledamöterna presenteras i stolsordning och därefter i kronologisk ordning. I slutet av boken finns också en rent alfabetisk förteckning över alla ledamöter.⁹ Författaren går även igenom ledamöternas ursprung där han kommer fram till att många var födda i Stockholm.¹⁰ Av de 175 personer som suttit i Akademien kommer 40 från prästhem. Denna dominans blir enligt Svensén bara tydligare när vi får veta att de övriga tre grupperna som finns representerade

⁹ Bo Svensén 1992. Sid. 217ff.

¹⁰ Ibid. Sid. 9.

endast består av ett 20-tal personer.¹¹ Dessa grupper består av militärer, egna företagare och tjänstemän.¹² Många som valdes in under de första 50 åren tillhörde adeln eller hade blivit adlade. De var titulerade grevar, friherrar, ämbetsmän eller hovmän. Detta är något som helt försvunnit ur Svenska Akademien.¹³

Svensén har även tittat på släktskapet mellan ledamöterna. Detta var aktuellt i början av Akademiens historia då rekryteringsbasen inte breddats ännu.¹⁴ Det har inträffat fyra gånger att både far och son haft en stol i Svenska Akademien, två bröder i tre fall kusiner. Sen har det även förekommit en del släktskap genom ingifte, enligt Svensén.¹⁵

Författaren ger även en bild av vilka yrkesgrupper som Svenska Akademien har bestått av och han menar att den bild som förekommit att ledamöterna till största del ska ha varit författare inte stämmer.¹⁶ Svensén delar upp yrkesgrupperna i tre kategorier - författare, ”lärde” och ämbetsmän. I den första kategorin räknar författaren också in skaldar, i den andra kategorin räknas språkmän, litteraturvetare, historiker och präster.¹⁷ I den sista kategorin återfinns jurister, politiker, diplomater och militärer.¹⁸

Svensén är noga med att påpeka att hans bok ska fungera som ett behändigt uppslagsverk för information om ledamöterna.

Torgny Segerstedt har skrivit *Svenska Akademien i sin samtid- en idéhistorisk studie, del III, 1886-1936* där han bland annat vill se hur de sociala förändringarna under denna period påverkade Svenska Akademien och dess ledamöter. Segerstedt har delat upp tidsperioden i två delar, en under Wirséns sekretariat och en under Karlfeldts och Hallströms sekretariat, och i dessa undergrupper har han delat upp det efter de olika yrkeskategorierna i Svenska Akademien. Jag kommer att koncentrera mig på de delar av boken som handlar om historikerna. Segerstedt menar att Boströms idéer (Se Definitioner och Begrepp) var de mest inflytelserika mellan 1886 och 1912.¹⁹ När författaren beskriver Odhner så vill han framhålla att Odhner var boströmian och att det för honom var en tankelära.²⁰ Både Odhner och Hjärne ansåg att det är den politiska historien som beskriver statens verkliga utveckling.²¹ Enligt Segerstedt var Harald Hjärne en djupt troende

¹¹ Ibid. Sid. 10.

¹² Ibid. Sid. 10-11.

¹³ Ibid. Sid. 11-12.

¹⁴ Ibid. Sid. 12.

¹⁵ Ibid. Sid. 12-13.

¹⁶ Ibid. Sid. 14.

¹⁷ Ibid. Sid. 14-18.

¹⁸ Ibid. Sid. 19-20.

¹⁹ Torgny Segerstedt 1992. Sid. 61.

²⁰ Ibid. Sid. 107.

²¹ Ibid. Sid. 251.

lutheran och deltog ofta i religiösa debatter, och pga. sin tro kunde han inte acceptera Boströms idéer. Men som historiker var han empiriskt inriktad, förstod vikten av källkritik, men också att historikern måste kunna utarbeta teorier som kan kartlägga historiens utveckling.²²

Segerstedt beskriver F. F. Carlson som en religiös man och att han var inspirerad av Ranke, som ansåg att det var den konkreta verkligheten som historiker skulle undersöka.²³ Författaren menar också att det som är intressant för Carlson är staten; staten som social grupp är den politiska historiens naturliga objekt.²⁴

Författaren beskriver Claes Annerstedts arbeten som välskrivna, med ordentlig källförteckning och noggrann källanalys, även om han ser de stora historiska gestalterna som förebilder och inspirationskälla för den nya generationens patriotiska handlingar.²⁵

När det handlar om Hans Forssell talar Segerstedt om att han försökte vara något mitt i mellan en vetenskapsman och statsman trots att hans yrke ursprungligen var historiker. Författaren menar sig se Forssells egna värderingar i hans texter trots hans försök till objektivitet.²⁶ Segerstedt berättar även om Forssells positiva hållning i frågan om frihandelsfrågan.

När det gäller Oscar Montelius vill författaren påpeka att han var darwinist, då han under sin första tid vid Uppsala Universitet studerade naturkunskap.²⁷ Montelius använde darwinismen för att visa hur ett naturvetenskapligt synsätt skulle fungera bra även för humanistisk forskning.²⁸ Om Henrik Schück berättar Segerstedt att Schück ville beteckna litteraturvetenskap som litteraturhistoria.²⁹ Sin forskning ville Schück bedriva med en empirisk metod som utgår från staten eller nationen.³⁰ Författaren menar också att Schück såg invalet av Viktor Rydberg som en seger för den tidens radikala idéer.³¹

Heroer på offentlighetens scen: politiker och publicister i Sverige 109-1914 är en bok som är skriven av Kurt Johannesson, Eric Johannesson, Björn Meidal och Jan Stenqvist. Dessa herrar vill ge en bild av hur det turbulenta 1800-talets politiska klimat såg ut och presentera den tidiga arbetarrörelsens största namn. Boken är intressant för mig som tidsbakgrund. Författarna har delat upp boken i olika delar, i Kurt Johannessons del handlar det om pressens övertagande av inflytande över vad

²² Ibid. Sid. 113.

²³ Ibid. Sid. 103.

²⁴ Ibid. Sid. 103.

²⁵ Ibid. Sid. 108.

²⁶ Ibid. Sid. 108.

²⁷ Ibid. Sid. 118.

²⁸ Ibid. Sid. 118.

²⁹ Ibid. Sid. 249.

³⁰ Ibid. Sid. 250.

³¹ Ibid. Sid. 256.

som betraktas som allmänna och offentliga angelägenheter.³² Författarna berättar om pressens betydelse när det gällde spridning av åsikter och information vilket gäller även för ”mina” tidskrifter.

Staffan Björck skrev en bok med namnet *Heidenstam och sekelskiftets Sverige*. I inledningen av boken beskriver författaren de sista två decennierna på 1800-talet. Till skillnad från författarna till boken *Heroer på offentlighetens scen: politiker och publicister i Sverige 1809-1914*, som fokuserar på tidningarna och pressens betydelse i samhället under denna period, talar Björck om att tidningsväsendet ännu inte på 1890-talet hade någon betydande ställning i samhället.³³ Att tidningsväsendet inte kommit igång ännu ger enligt Björck en bra förklaring till varför Sverige inte har någon nära sammankoppling mellan de olika landsdelarna. Detta skulle komma att ändra sig mer och mer med patriotismen som kommer med ett starkt uppsving under slutet av 1800-talet. Denna patriotism kallas av författaren även för fosterlandskänsla, och Björck beskriver Verner von Heidenstam som en av dess främsta tolkare.³⁴ Heidenstam var också en av ledamöterna i Svenska Akademien och trots att han inte var en renodlad historiker, så tog han stor plats just inom det ämnet. Även Björck berättar att de tre viktigaste frågorna inom sekelskiftets politik var unionsfrågan, tullfrågan och försvarsfrågan. Dessa stora frågor spred sig utanför Stockholms portar ut i landet och spred en tanke om ett land, Sverige, som behövde skyddas genom tullar och militärer.³⁵ Björck försöker i sin bok få en klarare bild över tidsperioden och Heidenstams roll inom samhället och inte bara skriva en biografi över Heidenstams liv. Detta gör Björck dock senare då han skriver om honom i Svenskt Biografiskt Lexikon.

Bo Svensén har i korthet beskrivit alla Svenska Akademiens ledamöters bakgrund i *De aderton-svenska akademiens ledamöter under 200 år* men har inte gått in på djupet ordentligt eftersom han skulle göra ett översiktsverk. Förvisso konstaterar Svensén att det inte fanns några historiker kvar i Svenska Akademien 1936 men har inte sökt något förklaring till detta.³⁶ Visserligen sitter Heidenstam fortfarande i Svenska Akademien men han var inte utbildad till historiker. När det gäller Segerstedts bok *Svenska Akademien i sin samtid- en idéhistorisk studie, del III 1886- 1936* så går den betydligt mer in på historikernas historiesyner och idévärldar än om deras arbetsbörda. I *Heidenstam och sekelskiftets Sverige* figurerar en förklaring av en av ledamöternas författarskap men kommer heller inte in på arbetsbördan som inträdet i Svenska Akademien borde innebära. Jag

³² K. Johannesson, m fl 1987, Sid. 6-7.

³³ Staffan Björck 1946. Sid. 7.

³⁴ Ibid. Sid. 10.

³⁵ Ibid. Sid. 17.

³⁶ Bo Svensén 1992. Sid. 33.

menar att min hypotes och mina frågeställningar inte kommit fram tillräckligt i tidigare forskning och vill åtgärda detta.

Definitioner och begrepp

Boströmianismen – den enda nya filosofiska riktning som uppkom i Sverige under 1800-talet, och den var den dominerande universitetsfilosofin under den senare delen av 1800-talet. Kritik framfördes mot boströmianismen från och med 1880-talet och filosofin slutade användas under det kommande seklet.³⁷

Undersökningsperson – avser de elva ledamöterna från Svenska Akademien som jag berättat om i metodavsnittet.

Ledamot – termen använder jag, förutom i bakgrunden, för att som grupp kunna beskriva alla mina undersökningspersoner och avser alltså inte alla ledamöter i Svenska Akademien.

Inte ”Riktig” historiker – ledamot som inte är utbildad historiker men som betecknas som historiker i källmaterialet.

Bakgrund

Grundandet av Svenska Akademien

Svenska Akademien stiftades av Gustav III år 1786. Den var inspirerad av den akademi som kungen hade sett i Frankrike.³⁸ Gustav III bestämde att Svenska Akademien skulle ha arton ledamöter och av dessa tillsatte han själv de tretton första. Av dessa herrar benämndes två ledamöter som historiker, Olof Celsius och Anders af Botin.³⁹ Dessa tretton ledamöter skulle tillsätta de sista fem platserna och då kom ytterligare två historiker med, Carl Gustav Nordin och Johan Murberg.⁴⁰ Det faktum att det när Svenska Akademien inrättades fanns med fyra historiker som ledamöter tyder på att yrkesgruppen hade ett bra anseende.

Svenska Akademiens syfte var att skydda det svenska språket inom både författarskap och värtalighet, den skulle fungera som en smaknämnd.⁴¹ Enligt Svensén ville Gustav III att Svenska Akademien skulle vara ekonomiskt oberoende, vilket i praktiken inte skedde förrän Svenska Akademien gick med på att förvalta Nobelpriset i början av 1900-talet.⁴²

³⁷ Nordin, Svante (1990) ”Boströmianism” *Nationalencyklopedin* vol. 3. Sid. 226.

³⁸ Bo Svensén 1998. Sid. 1.

³⁹ Ibid. Sid. 13-14.

⁴⁰ Ibid. Sid. 14.

⁴¹ Ibid. Sid. 4.

⁴² Ibid. Sid. 11.

Gustav III: s efterträdare hade inte samma intresse för Svenska Akademiens arbete och statusen på akademien sjönk eftersom den inte längre hade kungen med på sina sammanträden.⁴³ Detta förändrades litet i och med kronprins Karl Johans intresse under tidigt 1800-tal, men trots detta sågs Svenska Akademien som en bromskloss för den svenska litteraturens utveckling, eftersom ledamöterna undvek att ge något pris till företrädarna för den nya svenska författaren, t.ex. Strindberg.⁴⁴

Maktkampen inom Svenska Akademien

1884 utsågs Carl David af Wirsén till Svenska Akademiens ständige sekreterare, en position som han stannade på till 1912. Eftersom Wirsén var ständig sekreterare under mer än tjugo år av min undersökningsperiod vill jag nu ge lite information om hur han påverkade Svenska Akademiens arbete.

Wirsén försökte enligt Svensén styra sällskapet och till viss del lyckades han med det. Ett exempel på det ges av Frängsmyr som berättar om Wirséns motstånd mot inval av Henrik Schück som ledamot av Svenska Akademien.⁴⁵ Wirsén var väldigt konservativ i de flesta frågor och ansåg sig själv som en förkämpe för den goda smaken. Detta gjorde att han var extremt kritisk och hård i sin behandling av de nya litteraturströmningarna som kom under 1880- och 1890-talen.⁴⁶ Wirsén fick dock inte styra och ställa helt som han ville. Enligt Svensén hade han en stark motståndare i Hans Forssell.⁴⁷ Denne Forssell var historiker och kommer att användas i min undersökning, men det kan också vara intressant att känna till denna konflikt mellan två kraftfulla ledamöter.

Svensén är nog med att påpeka att Wirsén inte endast bidrog med negativa saker till Svenska Akademien. Han arbetade engagerat för att få till en ordbok som skulle ges ut av Akademien och även beslutet att Svenska Akademien skulle ta på sig ansvaret för att dela ut Nobelpriset stod Wirsén bakom.⁴⁸

Efter Wirséns död 1912 valdes Erik Axel Karlfeldt till ständig sekreterare och bidrog med förnyelse särskilt när det gällde invalet av nya ledamöter; nu fick de som Wirsén stoppat chansen.⁴⁹ Under Karlfeldts period som sekreterare utökades verksamheten inom Svenska Akademien. Det som tog upp mest tid var förstås Nobelpriset men även skriftserien Svenska Akademiens Handlingar.⁵⁰ 1920 drabbades Svenska Akademien av ekonomiska problem.

⁴³ Ibid. Sid. 23.

⁴⁴ Ibid. Sid. 25.

⁴⁵ Tore Frängsmyr 2000. Sid. 158 –159.

⁴⁶ Bo Svensén 1998. Sid. 42.

⁴⁷ Ibid. Sid. 45.

⁴⁸ Ibid. Sid. 45.

⁴⁹ Ibid. Sid. 45-46.

⁵⁰ Ibid. Sid. 48-49.

Posttidningen som Akademien gav ut gav inte tillräckliga intäkter, och under den kommande treårsperioden var oroligheten stor bland ledamöterna och det talades om att lämna över ansvaret med tidningen om ordboken till staten men Svenska Akademien red ut krisen och behöll sitt ansvar för publikationerna.⁵¹

När Karlfeldt dör 1931 är vi i slutet av min undersökningsperiod och av de tio ledamöter som jag klassificerar som historiker finns endast en kvar i Svenska Akademien och det är Henrik Schück.⁵² Den nya ständige sekreteraren blir Per Hallström och han ledde Svenska Akademien under dess 150-årsjubileum 1936, då heller inte Schück fanns kvar som ledamot.

De stora idéerna

Det fanns en mängd olika idéströmningar som genomsyrade samhället och som självklart också påverkade ledamöterna i Svenska Akademien. Tore Frängsmyr kallar perioden 1866–1914 för ”utvecklingstrons epok”, trots att han förstår att detta inte kan vara en passande beskrivning på allt som skedde under denna period. Trots detta anser Frängsmyr att epoken var framstegsvänlig och tekniskoptimistisk.⁵³ Det pågick en intellektuell diskurs, vars kontenta var att förbättra samhället genom att använda bildning och vetenskap.⁵⁴

Kungamakten hade inte något stort inflytande på kulturlivet; inte som den hade haft under den gustavianska eran. Oscar II hade dock litterära ambitioner och tilldelades faktiskt Svenska Akademiens andrapris 1857.⁵⁵ Enligt Frängsmyr blev kungen utnyttjad av Svenska Akademiens ständige sekreterare Wirsén för att hålla Henrik Schück utanför Akademien, eftersom Wirsén ansåg att Schück var för radikal men hade också emot honom för att Schück var jude och hade gjort en parodi på en av Wirséns dikter.⁵⁶

Nationalromantiken fick ett uppsving under slutet av 1800-talet. Den innebar ett nyväckt intresse för den egna nationens historia, konst och litteratur.⁵⁷ Rörelsen var förknippad med nationalism och en konservativ samhällssyn och kunde ibland stå i motsats till arbetarrörelsen.⁵⁸ Nu när naturvetenskapen verkade ta över så var humanisterna koncentrerade på att inte bli undanskuffade av den ”nya religionen”. Den idé som hade störst inflytande i Sverige var boströmianismen och den användes av många betydelsefulla personer för att stödja kristna och

⁵¹ Ibid. Sid. 49.

⁵² Ibid. Sid. 49.

⁵³ Tore Frängsmyr 2000. Sid. 101.

⁵⁴ Ibid. Sid. 101.

⁵⁵ Ibid. Sid. 158.

⁵⁶ Ibid. Sid. 158–159.

⁵⁷ Ibid. Sid. 150.

⁵⁸ Ibid. Sid. 150.

politiskt konservativa tankar.⁵⁹ Bland boströmianerna återfinns vi ledamöterna Hans Forssell och Clas Theodor Odhner.⁶⁰ En ytterligare idé som har präglat historiker var statsidealismen, dvs. staten var det centrala och historiens drivkraft.⁶¹ De som hade denna syn var aktiva under 1800-talets senare del och exempel på ledamöter med denna syn var Fredrik Ferdinand Carlsson och Carl Gustav Malmström.⁶²

Även Harald Hjärne hålls fram som en betydande historiker tack vare sin medvetenhet angående källkritik och hans syn på att historia aldrig kan vara fullständigt sant till skillnad från matematiken, men att historikers jobb är att prestera så hög sannolikhet som möjligt.⁶³

Under samma period hade litteraturhistorikerna samma idealistiska utgångspunkt, staten i centrum. Som ledande inom detta ämne nämns ledamöten Viktor Rydberg.⁶⁴ Nästa generation symboliseras av Henrik Schück vars idealism både sågs som liberal och nationalistisk med vissa inslag av rationalism och Schück såg med misstänksamhet på religionen och kyrkan.⁶⁵

Även Oscar Montelius nämns i boken för sitt arbete kring utvecklandet av typologin inom arkeologin.⁶⁶ Frängsmyr skriver också om hur viktiga bröderna Weibull var för framväxten av källkritik inom historieämnet under senare delen av 1800-talet.⁶⁷

⁵⁹ Ibid. Sid. 162.

⁶⁰ Ibid. Sid. 164.

⁶¹ Ibid. Sid. 168.

⁶² Ibid. Sid. 168.

⁶³ Ibid. Sid. 170.

⁶⁴ Ibid. Sid. 172.

⁶⁵ Ibid. Sid. 174.

⁶⁶ Ibid. Sid. 175.

⁶⁷ Ibid. Sid. 239.

UNDERSÖKNING

Ledamöternas bakgrund

Presentation av ledamöterna

Först kommer jag att ge en kort presentation av de ledamöter som kommer att vara mina undersökningspersoner. De finns i två grupper och i den första gruppen finns de som blev invalda i Svenska Akademien före sekelskiftet och i den andra gruppen återfinns de som blev invalda efter sekelskiftet.

Fredrik Ferdinand Carlson (invald 1859) 1811 – 1887, historiker och politiker.⁶⁸

Wilhelm Erik Svedelius (invald 1864) 1816 -1889, historiker.⁶⁹

Viktor Abraham Rydberg (invald 1877) 1828 - 1895, författare och kulturhistoriker.⁷⁰

Carl Gustav Malmström (invald 1878) 1822 – 1912, historiker och ämbetsman.⁷¹

Hans Ludvig Forssell (invald 1881) 1843 – 1901, historiker, politiker och ämbetsman.⁷²

Clas Theodor Odhner (invald 1885) 1836 – 1904, historiker och ämbetsman.⁷³

Claes Annerstedt (invald 1901) 1839 – 1927, historiker och bibliotekstjänsteman.⁷⁴

Harald Gabriel Hjärne (invald 1903) 1848 – 1922, historiker.⁷⁵

Carl Gustav **Verner** von Heidenstam (invald 1912) 1859 – 1940, författare.⁷⁶

Johan **Henrik** Emil Schück (invald 1913) 1885 – 1947, litteratur- och kulturhistoriker.⁷⁷

Gustaf **Oscar** Augustin Montelius (invald 1917) 1843 – 1921, kulturhistoriker och arkeolog.⁷⁸

⁶⁸ Ludvig Stavenow ”Carlson” *SBL* vol. 7, 1926- 1927. Sid. 527.

⁶⁹ Wilhelm Bergstrand *Wilhelm Erik Svedelius: minnesteckning* Fritze, Stockholm 1889, Sid. 5.

⁷⁰ Svante Nordin ”Rydberg” *SBL* vol. 31, 2000-2002. Sid. 45.

⁷¹ Göran Nilzén ”Malmström” *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 31.

⁷² Herman Schück ”Forssell” *SBL* vol. 16, 1964-1966. Sid. 344.

⁷³ Herman Schück ”Odhner” *SBL* vol. 28, 1992-1994. Sid. 73.

⁷⁴ Henrik Schück ”Annerstedt” *SBL* vol. 2, 1920. Sid. 48.

⁷⁵ Yngve Lorents ”Hjärne” *SBL* vol. 19, 1971-1973. Sid. 156.

⁷⁶ Staffan Björck ”Heidenstam” *SBL* vol. 18, 1969-1971. Sid. 523.

⁷⁷ Inge Jonsson, ”Schück” *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 702.

⁷⁸ Bo Gräslund ”Montelius” *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 679.

Ledamöternas hem

I ett försök att komma närmare mina undersökningspersoner kommer jag att titta på varifrån de kommer. Bland dessa elva personer är tre födda i Stockholm; Montelius, Schück och Heidenstam.⁷⁹ De resterande ledamöterna kom antingen från medelstora städer som Jönköping (Rydberg), Uppsala (Annerstedt), Gävle (Forssell) eller så kom de från mindre samhällen utanför småstäder.⁸⁰ Något som nästan alla av ledamöterna har gemensamt är att de flyttade till en universitetsstad i tidig ålder för att börja sin akademiska bana. Den ende som inte flyttade till en universitetsstad var Annerstedt eftersom han redan bodde i Uppsala.⁸¹

En tanke som slog mig när jag gick igenom ledamöternas bakgrunder var att de flesta av dem levde ett ganska kringflackande liv mellan olika universitetstjänster och informatorarbete. De flesta av undersökningspersonerna har skiftat mellan att arbeta i Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg men de tog även informatorstjänster i privata hem eller gårdar.⁸²

Ledamöternas sociala bakgrund

Under denna rubrik kommer de största skillnaderna att finnas mellan ledamöterna, enligt mig. I de fall då ledamöterna har haft ekonomiska svårigheter att försörja sig under universitetstiden beskrivs detta tydligt och samma sak när ledamöterna kommer från välbärgade familjer. De ledamöter vars bakgrund inte var extraordinär beskrivs knappt.

Både Heidenstam och Schück kom från välbärgade hem och särskilt då Heidenstam som föddes i Stockholm men som spenderade sin uppväxt på familjegodset Olshammar.⁸³ Heidenstams far beskrivs som en frånvarande överingenjör, men det är inte bara detta som bidrar till min tro att han tillhör en förmögen familj, Heidenstam var nämligen sjuklig som barn och spenderade perioder på kontinenten.⁸⁴

När det gäller Henrik Schück så växte han upp tillsammans med sin mor men inte sin far och tog inte faderns namn förrän i vuxen ålder. Fadern som var jude ville inte ingå i ett blandat äktenskap men hade inga problem med att sonen uppfostrades som kristen.⁸⁵ Trots bristen på hjälp från fadern hade Schücks familj det bra finansiellt eftersom de ägde en fastighet på Regeringsgatan

⁷⁹ **För Montelius se:** Bo Gräslund "Montelius" *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 679. **För Schück se:** Inge Jonsson "Schück" *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 702. **För Heidenstam se:** Staffan Björck "Heidenstam" *SBL* vol. 18, 1969-1971. Sid. 523.

⁸⁰ **För Jönköping se:** Svante Nordin "Rydberg" *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 45. **För Uppsala se:** Henrik Schück "Annerstedt" *SBL* vol. 2, 1920. Sid. 48. **För Gävle se:** Herman Schück "Forssell" *SBL* vol. 16, 1964-1966. Sid. 344.

⁸¹ Henrik Schück "Annerstedt" *SBL* vol. 2, 1920. Sid. 48.

⁸² Göran Nilzén "Malmström" *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 31.

⁸³ Staffan Björck "Heidenstam" *SBL* vol. 18, 1969-1971. Sid. 524.

⁸⁴ *Ibid.* Sid. 523-524.

⁸⁵ Inge Jonsson "Schück" *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 703.

och hade ett omfattande eget kapital.⁸⁶ Fördelen för dem som inte hade några finansiella problem var att de kunde koncentrera sig på sina studier och klarade snabbare av dessa.

Åtminstone tre av mina undersökningsspersoner var tvungna att själva arbeta för att försörja sig under sina studieår, Rydberg, Malmström och Odhner. I alla tre av dessa fall var det dödsfallet av en förälder som bidrog till de finansiella problemen. Hos Rydberg var det moderns död som gjorde att fadern var tvungen att tas in på anstalt och familjen splittrades och Rydberg bodde under sin uppväxt i olika fosterhem.⁸⁷ Rydbergs finansiella läge gjorde att hans studiegång avbröts flera gånger till förmån för arbete.⁸⁸

Även Malmströms studier blev avbrutna för att han behövde arbeta som informator. Malmström förlorade även han en förälder, sin far, och familjens gård blev tvungen att säljas.⁸⁹ Malmström var även på väg att ge upp sin akademiska karriär för att gå in i prästyrket men blev uppmanad av sin broder att skuldsätta sig för att kunna fortsätta studierna.⁹⁰

När Odhner skulle påbörja sina studier på universitetet så dog hans far och lämnade efter sig Odhners moder och fem yngre syskon.⁹¹ Även om Odhners familj fick hjälp av moderns broder som emigrerat till Amerika så krävdes det att Odhner arbetade som informator för att klara av sina studier.⁹²

När jag tittat på ledamöternas bakgrunder så känner jag definitivt att de har många likheter. Det krävdes en hel del för att ha möjlighet att bedriva akademiska studier och de flesta som fick chansen att studera hade en familj i bakgrunden för att hjälpa till med försörjningen. Men att även herrar som kom från sämre familjeförhållanden hade möjlighet till akademiska studier genom att arbeta ihop pengar eller skuldsätta sig bidrog säkerligen till en mer mångsidig miljö på universiteten.

Utbildning och arbete

Jag kommer inte att gå igenom alla ledamöternas utbildningar eller alla tjänster som de haft under sina karriärer eftersom de är tämligen lika varandra. Jag kommer istället att berätta om deras engagemang utanför universiteten. Ledamöterna var inte enbart historiker, de flesta hade, som jag tidigare visat även andra sysselsättningar. Från början hade alla ledamöterna studerat på antingen Lunds Universitet, Uppsala Universitet, Göteborgs eller Stockholms Högskola eller på varenda en av dessa; den svenska akademiska världen var inte särskilt stor. Några hade redan de

⁸⁶ Ibid. Sid. 702.

⁸⁷ Svante Nordin "Rydberg" *SBL* vol. 31, 2000-2002. Sid. 45-46.

⁸⁸ Ibid. Sid. 46-48.

⁸⁹ Göran Nilzén "Malmström" *SBL* vol. 25, 1985-1987. Sid. 31.

⁹⁰ Ibid. Sid. 32.

⁹¹ Herman Schück "Odhner" *SBL* vol. 28, 1992-1994. Sid. 67.

⁹² Ibid. Sid. 67.

akademiska studierna avslutats arbetat i vitt skilda branscher, t.ex. Montelius, som arbetade vid Statens historiska museum.⁹³ Även Rydberg som arbetade på Göteborgs-Handels- och Sjöfartstidning.⁹⁴ En annan sysselsättning som många av ledamöterna ägnade sig åt var politik och där sticker en av ledamöterna ut rejält. Det är Forssell som 1875 blev utsedd till Sveriges finansminister.⁹⁵ Forssell var förutom professor i historia även professor i statistik och hade även arbetat som statsråd och chef för finansdepartementet innan han fick jobbet som finansminister.⁹⁶ Forssell hade ett behov av att själv göra en insats för samhället och beslutade att bästa sättet var att ge sig in i politiken. Forssell var även medlem av Stockholms statsfullmäktige i många år.⁹⁷ Även Malmström engagerade sig i politikens värld och var statsråd och chef för ecklesiastikdepartementet i två år.⁹⁸ Detta jobb disponerade även Carlson mellan 1863 och 1870. Carlson satt även i riksdagens första kammare som ledamot av prästeståndet för universitetet under 1850-1863 och för Gävleborgs län mellan 1873-1887.⁹⁹ Detta intresse för det politiska livet verkar enligt Stavenow bottna i en individuell vilja att förändra eller hjälpa till, oavsett om man deltar nationellt eller om man gör som Annerstedt och är delaktig i sitt eget läns politik.¹⁰⁰

Om många av ledamöterna sysslade med politik vid sidan om det akademiska arbetet så var det ännu fler av dem som skrev i tidningar och i tidskrifter. De publicerade inte bara sina akademiska verk i pressen, de skrev också ledare och artiklar. Hjärne skrev för Göteborgs-posten och han redigerade Svensk Tidskrift under 1875-76.¹⁰¹ När det gäller tidskrifter så har många av undersökningspersonerna deltagit i både skrivandet och redigerandet, t.ex. i Nordisk Tidskrift där både Annerstedt och Montelius var redaktörer eller i Samlaren där Schück var väldigt aktiv.¹⁰²

När det gäller Svedelius så koncentrerade han sitt arbete till den akademiska världen och på sitt arbete inom Svenska Akademien.¹⁰³ Heidenstam är den av ledamöterna med minst akademisk utbildning, men han hade en brinnande passion för måleri och gick flera utbildningar utomlands.¹⁰⁴

⁹³ Bo Gräslund "Montelius" *SBL* vol. 25, 1985-1987. Sid. 679.

⁹⁴ Svante Nordin "Rydberg" *SBL* vol. 31, 2000-2002. Sid. 45.

⁹⁵ Herman Schück "Forssell" *SBL* vol. 16, 1964-1966. Sid. 347.

⁹⁶ *Ibid.* Sid. 344.

⁹⁷ *Ibid.* Sid. 345.

⁹⁸ Bo Gräslund "Montelius" *SBL* vol. 25, 1985-1987. Sid. 31.

⁹⁹ Ludvig Stavenow "Carlson" *SBL* vol. 7, 1926-1927. Sid. 527-528.

¹⁰⁰ Henrik Schück "Annerstedt" *SBL* vol. 2, 1920. Sid. 48.

¹⁰¹ Yngve Lorents "Hjärne" *SBL* vol. 19, 1971-1973. Sid. 157.

¹⁰² **För Annerstedt se:** Henrik Schück "Annerstedt" *SBL* vol. 2, 1920. Sid. 48. **För Montelius se:** Bo Gräslund "Montelius" *SBL* vol. 25, 1985-1987. Sid. 679. **För Schück se:** Inge Jonsson "Schück" *SBL* vol. 31, 2000-2002. Sid. 702.

¹⁰³ Wilhelm Bergstrand *Wilhelm Erik Svedelius: minnesteckning* Fritze, Stockholm 1889, Sid. 6.

¹⁰⁴ Staffan Björck "Heidenstam" *SBL* vol. 18, 1969-1971. Sid. 523.

De stora verken

Något som jag har lagt märke till när jag har undersökt dessa olika ledamöters bakgrund är att nästan alla har producerat ett stort betydande verk, i ett ämne som definitivt måste ha väckt ett intresse hos den specifika ledamoten, eftersom verkets storlek betytt att de måste ha arbetat på det i årtal.

Jag tänkte börja med de ledamöter vars verk liknade varandra mest, Rydberg och Heidenstam. Eftersom båda dessa herrar inte var renodlade historiker utan kanske i första hand författare kan denna gemensamma nämnare förklara verkens likhet. Båda skrev historiska berättelser, dock ej om samma ämne, Rydberg skrev medeltidsberättelsen *Singoalla* medan Heidenstam skrev en serie om *Karolinerna*.¹⁰⁵

Några som verkligen skrev stora verk är Annerstedt och Montelius, deras största verk tog årtal att skriva klart. Det hela började för Annerstedt med att Uppsala universitet firade jubileum och man önskade att Annerstedt skulle skriva universitetets historia. Detta arbete påbörjade Annerstedt 1877 och fyra volymer senare slutförde han arbetet 1914.¹⁰⁶ När det gäller Montelius så valde hans intresse själv ut vad hans stora verk skulle vara. När Montelius som arkeolog insåg den bristfälliga tidsindelningen av järnåldern så fanns han såg det som sin uppgift att lösa problemet.¹⁰⁷ Detta arbete tog ca 30 år för Montelius att slutföra och när arbetet publicerades tystades den kritik som funnits kring arbetet innan publiceringen och det blev nästan omedelbart accepterat av forskarvärlden.¹⁰⁸ Anledningen till att arbetet tog så lång tid att genomföra var att Montelius var tvungen att samla ihop information och allt källmaterial ifrån en mängd länder, något som krävde ett gott samarbete med museer och samlingar runt om i Europa. Allt resandet gjordes möjligt med hjälp av Letterstedtska Föreningen som 1876-77 och 1879 gav Montelius stipendium som gjorde det möjligt med många resor i Europa.¹⁰⁹

Harald Hjärne ger även han intrycket av att låta intresset styra sitt arbete. Han ville se den svenska historien i ett internationellt sammanhang och detta är något som Hjärne verkligen har arbetat för att göra, t.ex. när Hjärne skrev om stormaktstiden så tog östersjöväldet stor plats i arbetet.¹¹⁰ Hjærnes intresse förde honom långt utanför Sveriges gränser. Han lärde sig ryska under en sjukdomsperiod och både reste och skrev mycket om Ryssland och blev något av en specialist på ämnet och deltog i den svenska politiska diskussionen kring Ryssland.¹¹¹ Enligt Hjärne skulle

¹⁰⁵ **För Rydberg se:** Svante Nordin "Rydberg" *SBL* vol. 31 2000-2002. Sid. 47. **För Heidenstam se:** Staffan Björck "Heidenstam" *SBL* vol. 18, 1969-1971. Sid. 529.

¹⁰⁶ Henrik Schück "Annerstedt" *SBL* vol. 2, 1920. Sid. 52.

¹⁰⁷ Bo Gräslund "Montelius" *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 680.

¹⁰⁸ *Ibid.* Sid. 680.

¹⁰⁹ *Ibid.* Sid. 680.

¹¹⁰ Yngve Lorents "Hjärne" *SBL* vol. 19, 1971-1973. Sid. 157.

¹¹¹ *Ibid.* Sid. 157-159.

svenska politiker arbeta för att främja relationen till Ryssland men samtidigt förbereda och effektivisera försvaret om mot förmodan ryssarna skulle anfalla.¹¹² Även Clas Theodor Odhner reste runt i Mellaneuropa för att samla ett enormt källmaterial till sin undersökning *Westfaliska fredskongressen och grundläggandet af det svenska väldet i Tyskland* som kom 1877 och som till och med översattes till tyska.¹¹³

Två ledamöter, som jag tidigare mest berört vad gäller deras politiska karriärer, har även forskat en hel del i sina dagar. I Forssells fall är hans politiska och hans akademiska karriär tydligt sammankopplade eftersom Forssell under sin politiska verksamhet var finansminister och hans forskning har cirkulerat kring ämnet statistik t.ex. i *Bidrag till Sveriges reformations statistik* eller i *Bidrag till Sveriges statistik under 1500-talet*.¹¹⁴ Den andra herren vars politiska verksamhet var jämbördig med. F. F. Carlson vars största verk måste vara hans innehållsrika volymer om skildringar av *Sveriges historia under konungarna av det pfalziska huset*.¹¹⁵

Sedan har vi tre ledamöter som något mer än övriga ledamöter koncentrerat sina historiska undersökningar till svensk historia t.ex. Schück när han skrev Svenska Akademiens historia till dess 150-årsjubileum när det firades 1936.¹¹⁶ Nu har vi kommit fram till de två sista ledamöterna och de har koncentrerat sina undersökningar till svensk historia, Svedelius och Malmström. Svedelius skrev t.ex. om *Gustav Adolfs karaktärsutveckling* medan Malmström under ca tio år skrev *Frihetstidens historia*.¹¹⁷

Om jag nu ska sammanfatta så kommer jag att inse hur varierade intressen dessa ledamöter egentligen hade och att detta har lett dem in på olika vägar inom historien även om de har väldigt liknande utbildning allesamman. Självklart så har dessa herrar skrivit om många flera olika ämnen men jag ville se vilket ämne som har ansetts vara deras specialämne, för enligt mig så måste det vara en forskares intresse som startar en process när det gäller att välja ett ämne för sådana stora och tidskrävande forskningsundersökningar. Det får onekligen en betydelse vad gäller arbetsbördan.

Jämförelse mellan undersökningsgrupperna

Jag kommer under denna rubrik att jämföra ledamöterna utifrån de grupper som jag tidigare har beskrivit för att försöka se hur mycket Svenska Akademiens historiker har förändrats. Det går tydligt att se att det skett en skiftning i varifrån ledamöterna hade sitt ursprung, efter sekelskiftet

¹¹² Ibid. Sid. 159.

¹¹³ Herman Schück "Odhner" *SBL* vol. 28, 1992-1994. Sid. 69.

¹¹⁴ Herman Schück "Forssell" *SBL* vol. 16, 1964-1966. Sid. 344-345.

¹¹⁵ Ludvig Stavenow "Carlson" *SBL* vol. 7, 1926- 1927. Sid. 531.

¹¹⁶ Inge Jonsson "Schück" *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 718.

¹¹⁷ **För Svedelius se:** Wilhelm Bergstrand *Wilhelm Erik Svedelius: minnesteckning* Fritze, Stockholm 1889, Sid. 6. **För Malmström se:** Göran Nilzén "Malmström" *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 31.

så är det tre från Stockholm medan det inte fanns en enda i den grupp som valdes in innan sekelskiftet. Denna utveckling stämmer alltså överens med den som finns med i *De Aderton - Svenska Akademiens ledamöter under 200 år* om att valet av ledamöter mer och mer blir koncentrerat till Stockholm.¹¹⁸ Även en annan klar skillnad mellan undersökningsgrupperna är att bland dessa elva ledamöter är alla de som haft det svårt ekonomiskt ifrån den grupp som valdes in innan sekelskiftet och de som jag tidigare beskrivit som välbärgade är från gruppen som valdes in efter sekelskiftet.¹¹⁹

Det var absolut inte ovanligt bland någon av grupperna att syssla med andra saker än historia och då tänker jag inte bara på de ledamöter som inte var ”riktiga” historiker, utan även de andra ledamöterna hade sidosysslor. I den grupp som valdes in före sekelskiftet så var det vanligt att engagera sig politiskt.¹²⁰ Medan flera av dem som invaldes efter sekelskiftet hade annorlunda utbildning och inte enbart var historiker, något som definitivt bidrog till deras annorlunda sysslor.¹²¹ Nu övergår jag till den kvantitativa redovisningen.

Ledamöternas produktivitet

Tidskrifterna

Jag kommer att undersöka hur mycket som ledamöterna deltar i fyra olika tidskrifter, *Historisk Tidskrift*, *Nordisk Tidskrift*, *Svensk Tidskrift* och *Samlaren*.

Historisk Tidskrift började ges ut 1881 av Svenska Historiska Föreningen, som ville göra tidskriften tillgänglig för alla historieintresserade människorna i landet.¹²² Även om tidskriften skulle vara tillgänglig för alla så fungerade den ändå som en facktidskrift för historiker, och som sådan är det en rimlig tanke att de som kommer att figurera mest av mina undersökningspersoner bör vara de ”riktiga” historikerna. Dessa är Carlson, Svedelius, Malmström, Forssell, Odhner, Annerstedt och Hjärne. Svenska Historiska Föreningens styrelse bestod av tio ledamöter, vid föreningens start

¹¹⁸ Bo Svensén *De Aderton - Svenska Akademiens ledamöter under 200 år*: Norstedts Förlag, Stockholm 1992. Sid. 9-10.

¹¹⁹ **För Heidenstam se:** Staffan Björck ”Heidenstam” *SBL* vol. 18 1969-1971. Sid. 523-524. **För Schück se:** Inge Jonsson ”Schück” *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 702. **För Rydberg se:** Svante Nordin ”Rydberg” *SBL* vol. 31, 2000-2002. Sid. 46-48. **För Malmström se:** Göran Nilzén ”Malmström” *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 31. **För Odhner se:** Herman Schück ”Odhner” *SBL* vol. 28, 1992-1994. Sid. 67.

¹²⁰ **För Forssell se:** Herman Schück ”Forssell” *SBL* vol. 16, 1964-1966. Sid. 345. **För Malmström se:** Bo Gräslund ”Malmström” *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 31.

¹²¹ **För Hjärne Se:** Yngve Lorents ”Hjärne” *SBL* vol. 19, 1971-1973. Sid. 157. **För Annerstedt Se:** Henrik Schück ”Annerstedt” *SBL* vol. 2, 1920. Sid. 48. **För Montelius se:** Bo Gräslund ”Montelius” *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 679. **För Schück se:** Inge Jonsson ”Schück” *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 702.

¹²² Carl Silfverstolpe *Historisk Tidskrift* 1881. Sid. 3ff.

och av dessa tio var fyra bland mina undersökningspersoner; Malmström, Odhner, Annerstedt och slutligen Carlson som även blev utsedd till ordförande.¹²³

Nordisk Tidskrift för vetenskap, konst, och industri har getts ut av Letterstedtska föreningen sedan 1878 och som namnet antyder så ges den inte bara ut i Sverige utan i Norden också. Det finns alltså olika redaktörer men i Stockholm finns huvudredaktören och från starten 1878 så var det Claes Annerstedt som förfogade över denna tjänst. Annerstedt var dock inte den enda av ledamöterna som arbetat som redaktör för *Nordisk Tidskrift*, även Montelius var redaktör från 1880 till 1921.¹²⁴ *Nordisk Tidskrift* har större bredd på ämnena som tas upp i tidskriften än t.ex. *Historisk Tidskrift*. Detta skulle kunna betyda att även de ledamöter som inte betecknas som ”riktiga” historier kan tänkas delta i tidskriften.

Svensk Tidskrift har funnits i olika många olika omgångar, jag kommer att använda mig av dem från 1880-1890, 1891-1895 och 1911-1936. Alla dessa olika varianter av *Svensk Tidskrift* har alltid strävat efter att stödja den svenska kulturen genom att ge ut en patriotisk, allvarlig men dock lätt tidskrift, enligt Schéele.¹²⁵ *Svensk Tidskrift* har en tydlig politisk inriktning som gör att de ledamöter som medverkar i tidskriften har haft ett samhällspolitiskt intresse, eftersom de sökt sig utanför sitt eget ämnesområde.

Samlaren är en tidskrift som började ges ut 1880 av Svenska Litteratursällskapets arbetsutskott. Detta sällskap startades samma år i Uppsala där även tidskriften trycktes, och målet med Svenska Litteratursällskapet var att ge ut svensk litteratur för att samla och offentliggöra bidrag till svenska bibliografier och litteraturhistoria.¹²⁶ Samlarens smalare inriktning kan bidra till att inte många av de ”riktiga” historierna kommer att medverka. Den smala inriktningen på litteratur- och personhistoria kommer troligtvis att bidra med att den ledamot som har litteraturhistorisk bakgrund kommer att delta mer aktivt, alltså Schück.¹²⁷

¹²³ Carl Silfverstolpe *Historisk Tidskrift* 1881. Sid. 7.

¹²⁴ *Nordisk Tidskrift* ”register” 1878-1927. Sid. 1. *Nordisk Tidskrift* NF 1918, 1919, 1920, 192. Första bladet.

¹²⁵ Frans von Schéele, *Svensk Tidskrift* 1911, Sid. 33.

¹²⁶ Henrik Schück, *Samlaren* 1880, Sid. 1.

¹²⁷ Inge Jonsson, ”Schück” *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 702.

Tabell 1. Antal publicerade texter för de ledamöter som valdes in i Svenska Akademien *före* sekelskiftet, så väl före och efter invalet i Svenska Akademien, i de fyra tidskrifterna Historisk Tidskrift, Nordisk Tidskrift, Svensk Tidskrift och Samlaren.

	Publiceringar <i>före</i> invalet i Svenska Akademien			Publiceringar <i>efter</i> invalet i Svenska Akademien	
	<i>Uppsatser/ Avhandlingar</i>	<i>Översikter och granskningar</i>	<i>Invald</i>	<i>Uppsatser/ Avhandlingar</i>	<i>Översikter och granskningar</i>
Carlson	0	0	1859	1	3
Svedelius	0	0	1864	1	7
Rydberg	0	0	1877	4	17
Malmström	0	0	1878	6	11
Forssell	0	0	1881	4	6
Odhner	0	0	1885	2	9
Summa	0	0		18	53

Källor: *Historisk Tidskrift* 1881-1936, *Nordisk Tidskrift* 1879-1936, *Svensk Tidskrift* 1880-1890, 1891-1895, NF 1911-1936.

Beskrivning av tabell 1

I tabell 1 ovan har jag räknat samman det antal texter som ledamöterna som valdes in i Svenska Akademien före sekelskiftet har publicerat i de fyra tidskrifterna Historisk Tidskrift, Nordisk Tidskrift, Svensk Tidskrift och Samlaren. Tabellen är uppdelad i publiceringar *före* och *efter* invalet i Svenska Akademien för att göra det möjligt att se om det finns någon skillnad beroende på när en ledamot valdes in. Nu visar tabellen tydligt att ledamöterna i denna undersökningsgrupp inte deltog i de fyra tidskrifterna före invalet eftersom de flesta redan satt i Svenska Akademien då tidskrifterna började ges ut, men min motivering för att ändå använda dessa tidskrifter är att jag ville se publiceringen både före och efter sekelskiftet och därför valde jag att ändå använda dessa tidskrifter. Jag har i tabellen delat upp ledamöternas texter i två kategorier *Uppsatser/ Avhandlingar* och *Översikter och Granskningar*.¹²⁸ I botten av tabellen finns en summering av alla ledamöternas publicering, för att jag ska kunna jämföra de olika undersökningsgrupperna. När det gäller den första kategorin *Uppsatser/ Avhandlingar* är den totala summan för ledamöterna tillsammans 18 efter invalet. Dessa siffror är väl utspridda bland ledamöterna, både Carlson och

¹²⁸ Kategori indelning, Metod och Avgränsningar. Sid. 7.

Svedelius har en text i kategorin och Odhner har två. Medan Rydberg och Forssell har fyra var. Det är Malmström som har flest texter med i tidskrifterna efter invalet i Svenska Akademien. Under kategorin *Översikter och Granskningar* deltog ledamöterna med sammanlagt 53 texter, fyra av ledamöterna medverkade med mindre än tio texter medan både Rydberg och Malmström deltog med fler än tio texter i tidskrifterna.

Tabell 2. Antal publicerade texter för de ledamöter som valdes in i Svenska Akademien *efter* sekelskiftet, så väl före och efter invalet i Svenska Akademien, i de fyra tidskrifterna Historisk Tidskrift, Nordisk Tidskrift, Svensk Tidskrift och Samlaren.

	Publiceringar <i>före</i> invalet i Svenska Akademien		Invald	Publiceringar <i>efter</i> invalet i Svenska Akademien	
	<i>Uppsatser/ Avhandlingar</i>	<i>Översikter och granskningar</i>		<i>Uppsatser/ Avhandlingar</i>	<i>Översikter och granskningar</i>
Annerstedt	3	6	1901	1	2
Hjärne	20	7	1903	4	5
Heidenstam	1	7	1912	0	1
Schück	45	8	1913	19	9
Montelius	20	6	1917	10	2
Summa	89	34		34	19

Källor: *Historisk Tidskrift* 1881-1936, *Nordisk Tidskrift* 1879-1936, *Svensk Tidskrift* 1880-1890, 1891-1895, NF 1911-1936.

Beskrivning av tabell 2

I tabellen ovan har jag har räknat samman det antal gånger ledamöterna som valdes in i Svenska Akademien efter sekelskiftet har medverkat i de fyra tidskrifterna Historisk Tidskrift, Nordisk Tidskrift, Svensk Tidskrift och Samlaren. Precis som föregående tabell är tabell 2. uppdelad i publiceringar *före* och *efter* invalet i Svenska Akademien för att göra det möjligt att se om det fanns någon skillnad beroende på när en ledamot valdes in. Det finns även olika kategorier för ledamöternas texter *Uppsatser/ Avhandlingar* och *Översikter och Granskningar*.¹²⁹ I botten av tabellen finns en summering av alla ledamöternas publicering, för att jag ska kunna jämföra de olika undersökningsgrupperna.

När det gäller kategorin *Uppsatser/ Avhandlingar* före invalet i Svenska Akademien så är summan texter 89 och när jag tittar i tabellen så ser jag hur ojämnt fördelade dessa siffror är mellan

¹²⁹ Ibid. Sid. 7.

ledamöterna. Annerstedt och Heidenstam har endast medverkat med tre respektive ett bidrag medan både Montelius och Hjärne har medverkat med 20 texter vilket innebär att Schück har deltagit med 45 texter under kategorin *Uppsatser/Avhandlingar* före inträdet i Svenska Akademien. I kategorin *Översikter och Granskningar* har ledamöterna ett sammanlagt antal texter på 34 och den här gången så är det väldigt jämnt fördelat. Alla fem ledamöter har publicerat mellan sex och åtta texter under kategorin *Översikter och Granskningar*.

Nu kommer vi till det som publicerades efter invalet i Svenska Akademien under *Uppsatser/Avhandlingar*. Där var det sammanlagda antalet 34 och återigen är det stor variation mellan ledamöternas deltagande. Heidenstam publicerade inget under denna kategori efter inträdet och både Annerstedt och Hjärne deltog även de dåligt med en respektive fyra texter. Medan Schück och Montelius deltog mer aktivt med 19 respektive 10 bidrag efter invalet i Svenska Akademien. När det gäller hur ledamöterna har deltagit i kategorin *Översikter och Granskningar* efter invalet så är den sammanlagda summan 19 texter och det är tre ledamöter som endast deltagit med en eller två texter medan de resterande två ledamöterna, Hjärne och Schück, deltog med fem respektive nio texter under kategorin *Översikter och Granskningar* efter invalet i Svenska Akademien.

Resonemang kring tabell 1 och 2.

Det finns visserligen problem med att jämföra de olika undersökningsgruppernas deltagande i tidskrifterna eftersom de som valdes in i Svenska Akademien före sekelskiftet inte hade möjlighet att bli publicerade i de aktuella tidskrifterna eftersom de redan satt i Svenska Akademien då tidskrifterna började ges ut. Jag använder dock dessa tidskrifter eftersom många av ledamöterna ur båda undersökningsgrupperna ändå publiceras rikligt, och jag får helt enkelt avstå från att jämföra undersökningsgruppernas publicering i tidskrifterna före invalet i Svenska Akademien. I tabell 2. kan jag se tydligt att ledamöterna publicerade mindre när de hade blivit invalda i Svenska Akademien, vilket skulle styrka min hypotes om att arbetsbördan ökade efter invalet i Svenska Akademien. Även om en ledamot, Schück faktiskt ökade sin publicering efter sitt inval, kategorin *Översikter och Granskningar*, men just denna kategori har inte så mycket med arbetsbördan att göra eftersom det var kortare texter.

Ledamöternas totala publicering

Ledamöterna publicerade självklart även verk som inte publicerades i tidskrifterna och det är omfattningen av dessa ska jag nu presentera.

Tabell 3. Antal publiceringar för de ledamöter som valdes in *före* sekelskiftet så väl *före* och *efter* invalet i Svenska Akademien.

	Publicering <i>före</i> invalet i Svenska Akademien				Publicering <i>efter</i> invalet i Svenska Akademien		
	<i>Recensioner/</i>				<i>Uppsatser/</i>	<i>Recensioner/</i>	
	<i>Böcker</i>	<i>Uppsatser/Artiklar</i>	<i>Tal / Dikter</i>	<i>Invald</i>	<i>Böcker</i>	<i>Artiklar</i>	<i>Tal / Dikter</i>
Carlson	4	8	1	1859	5	8	5
Svedelius	3	11	5	1864	1	11	13
Rydberg	9	17	18	1877	5	31	10
Malmström	6	9	1	1878	1	6	3
Forssell	6	20	3	1881	3	14	5
Odhner	5	14	1	1885	3	9	3
Summa	33	79	29		18	79	39

Källor: **För Carlson se:** Ludvig Stavenow "Carlson" *SBL* vol. 7, 1926- 1927. Sid. 547-548. **För Svedelius se:** L. Bygdén *Uppsala universitets matrikel* 1883, Akademiska Bokhandeln, Uppsala. Sid. 134-135. **För Rydberg se:** Svante Nordin "Rydberg" *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 51-57. **För Malmström se:** Göran Nilzén "Malmström" *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 38-39. **För Frossell se:** Herman Schück "Forssell" *SBL* vol. 16, 1964-1966. Sid. 351-353. **För Odhner se:** Herman Schück "Odhner" *SBL* vol. 28, 1992-1994. Sid. 74-76.

Beskrivning av tabell 3.

Tabell 3 är uppdelad i två delar, en som visar hur mycket ledamöterna som valdes in i Svenska Akademien före sekelskiftet publicerade före sitt inträde och en del som visar hur mycket de publicerat efter invalet. Jag har delat in det publicerade materialet i tre kategorier; *Böcker*, *Uppsatser/ Artiklar* och *Recensioner/Tal/Dikter*.¹³⁰ Tabellen visar varje ledamots publicering och i botten av tabellen finns en summering av kategorierna, detta för att senare kunna jämföra med ledamöterna i den andra undersökningsgruppen.

Summeringen av kategorin *Böcker* som publicerades före invalet i Svenska Akademien är 33 publiceringar. Dessa är fördelade relativt jämnt mellan ledamöterna. Alla har publicerat mellan tre och nio verk i denna kategori. När det gäller kategorin *Uppsatser/ Artiklar* är summeringen 74, och

¹³⁰ Ibid. Sid. 8.

denna gång är det inte lika jämt mellan ledamöternas publicerande då Carlson publicerade minst med åtta verk och Forssell flest med tjugo. Den sista kategorin är *Recensioner/Tal/Dikter* vars summering före invalet i Svenska Akademien är 29. Rydberg är den enda ledamot som sticker ut med sina 18 publiceringar medan tre av ledamöterna endast publicerade ett verk i denna kategori. De sista två ledamöterna Forssell och Svedelius publicerade tre respektive fem verk.

Den andra delen av tabellen visar hur mycket ledamöterna publicerade efter sitt inval i Svenska Akademien. Under kategorin *Böcker* är summeringen 18 verk vilket är en minskning om jag jämför med hur summeringen såg ut före invalet i Svenska Akademien. Fördelningen av publiceringen är väldigt samlad. Alla sex ledamöterna publicerade mellan ett och fem verk efter sitt inval. I kategorin *Uppsatser/Artiklar* är summeringen lika stor som den var före invalet, alltså 79 verk sammanlagt. När det gäller fördelningen mellan ledamöternas publicering har det blivit mer ojämnt, Rydberg sticker ut med 31 publiceringar medan resterade ledamöter publicerade mellan sex och fjorton verk efter invalet i Svenska Akademien. Under kategorin *Recensioner/Tal/Dikter* har summeringen ökat efter invalet och ligger nu på 39, detta har skett pga. att fyra av de sex ledamöterna har ökat sin publicering inom denna kategori sedan invalet i Svenska Akademien.

När jag nu jämför kategoriernas siffror före och efter invalet i Svenska Akademien så ser jag att om jag tittar på varje ledamots individuella publiceringar så sjunker alla ledamöters publicering efter inträdet i kategorin *Böcker* utom en. Om jag gör detsamma för kategorin *Uppsatser/Artiklar* så är det bara en ledamot som ökar medan två ledamöters publicering förblir oförändrad och tre ledamöters publicering sjunker efter invalet. I den sista kategorin *Recensioner/Tal/Dikter* är det tvärt om, alla ledamöter förutom en ökar sin publicering efter invalet i Svenska Akademien. Det är den kategori som jag har bedömt ha minst arbetsbelastning.

Tabell 4. Antal publiceringar för de ledamöter som valdes in *efter* sekelskiftet så väl *före* och *efter* inträdet i Svenska Akademien.

	Publicering <i>före</i> invalet i Svenska Akademien				Publicering <i>efter</i> invalet i Svenska Akademien		
	<i>Recensioner/</i>			<i>Invald</i>	<i>Uppsatser/</i>		<i>Recensioner/</i>
	<i>Böcker</i>	<i>Uppsatser/Artiklar</i>	<i>Tal / Dikter</i>		<i>Artiklar</i>	<i>Tal / Dikter</i>	
Annerstedt	5	21	6	1901	2	8	5
Hjärne	2	57	3	1903	2	16	11
Heidenstam	15	19	34	1912	5	1	15
Schück	25	61	20	1913	57	36	11
Montelius	7	95	80	1917	1	6	12
Summa	54	253	143		67	67	54

Källor: **För Annerstedt se:** T. Fries & E von Döbeln *Uppsala universitets matrikel* Ht 1926, Almqvist & Wiksells boktryckeri AB. Sid. 13-15. **För Hjärne se:** T. Fries & E von Döbeln *Uppsala universitets matrikel* 1916, Almqvist & Wiksells boktryckeri AB. Sid. 100-103. **För Heidenstam se:** Staffan Björck "Heidenstam" *SBL* vol. 18, 1969-1971. Sid. 533-536. **För Schück se:** Inge Jonsson "Schück" *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 719-724. **För Montelius se:** Gunnar Ekholm *Kungliga Vitterhets- Historie- och Antikvitetsakademiens handlingar*, 3 följd vol. 34 1922, Almqvist & Wiksells Boktryckeri AB, Uppsala. Sid. 7-41.

Beskrivning av tabell 4.

Precis som i tabell 3. så är tabell 4. indelad i två delar, en som visar hur mycket ledamöterna som valdes in i Svenska Akademien efter sekelskiftet publicerade före sitt inträde och en del som visar hur mycket de publicerat efter invalet. Jag har alltså delat in det publicerade materialet i tre kategorier, *Böcker*, *Uppsatser/ Artiklar* och *Recensioner/Tal/Dikter*.¹³¹ Tabellen visar varje ledamots publicering och i botten av tabellen finns en summering av kategorierna, detta för att senare kunna jämföra med de ledamöter som valdes in efter sekelskiftet.

Jag kommer att börja beskriva den del av tabellen som visar hur mycket ledamöterna publicerat före sitt inval i Svenska Akademien. Summeringen av kategorin *Böcker* är 54 och de flesta publiceringarna gjordes av Schück och Heidenstam som publicerade 25 respektive 15 verk. Medan de tre övriga ledamöterna publicerade mellan två och sju verk före invalet i Svenska Akademien. Under kategorin *Uppsatser/ Artiklar* finner jag den största summeringen, 253. Här är det stora skillnader rörande hur mycket de olika ledamöterna har publicerat men det är tre av dem som definitivt drog upp publiceringsantalet. Dessa var Montelius med 95 publiceringar,

¹³¹ Ibid. Sid. 8.

Schück med 61 publiceringar och Hjärne med 57 publiceringar, medan både Annerstedt och Heidenstam endast publicerade ca tjugo verk vardera. När det gäller kategorin *Recensioner/Tal/Dikter* så är summeringen hög även här 143. Montelius är den ledamot som publicerade mest även här med 80 stycken medan Heidenstam och Schück följer efter med 34 respektive 20 publiceringar. Annerstedt och Hjärne var däremot mer sparsamma med sex respektive tre publiceringar.

Vad gäller den andra delen av tabell 4., den som visar hur mycket ledamöterna publicerade efter sitt inval i Svenska Akademien, börjar jag som vanligt med den första kategorin *Böcker*. Där har summeringen ökat efter ledamöternas inval och är nu 67 publiceringar, trots att alla ledamöter utom en antingen minskat eller förblev oförändrad sen innan intåget i Svenska Akademien. Denna enda ledamot är Schück som publicerade 57 verk efter invalet. Även för kategorin *Uppsatser/Artiklar* är summeringen 67 men detta betyder att publiceringen har sjunkit sedan inträdet i Svenska Akademien trots att tre av de fem ledamöterna faktiskt ökade sin publicering efter inträdet i Svenska Akademien. Under kategorin *Recensioner/Tal/Dikter* har summeringen minskat sedan inträdet, inte så underligt då fyra av fem ledamöters publicering har sjunkit. Antalet publiceringar är jämt fördelat mellan fyra av ledamöterna där antalet ligger mellan elva och femton.

Resonemang kring tabell 3 och 4.

I tabell 3. så minskade publiceringen i fem av sex fall efter invalet i Svenska Akademien i kategorierna *Böcker* och i kategorin *Recensioner/Tal/Dikter* ökade publiceringen efter invalet hos alla utom en ledamot. I kategorin *Uppsatser/Artiklar* var publiceringen oförändrad i två ledamöters fall, en ökade och tre minskade sin publicering. Vad gäller summeringarna i tabell 4. ökade publiceringen efter invalet i Svenska Akademien i kategorin *Böcker* men i båda de andra kategorierna sjönk publiceringen. När jag tittade närmare i tabell 4. visade det sig att alla ledamöter utom en minskade sin publicering efter invalet i Svenska Akademien, vilket verkar konstigt. När jag tittar på vad ledamöterna publicerat så jämför jag hur de olika undersökningsgruppernas publicering såg ut före invalet i Svenska Akademien. Det visar sig att de som valdes in efter sekelskiftet publicerade mer före sitt inval än de som valdes in före sekelskiftet i alla kategorierna. Detta väcker frågan om varför de ledamöter som valdes in efter sekelskiftet var mer aktiva än de ledamöter som valdes in för sekelskiftet.

När jag tittar på hur mycket ledamöterna har publicerat efter invalet i Svenska Akademien så ser jag att de som valdes in efter sekelskiftet har publicerat mer än de som valdes in före sekelskiftet i två kategorier, *Böcker* och *Recensioner/Tal/Dikter*. Betyder detta att min hypotes inte stämmer, om

ledamöterna som valdes in efter sekelskiftet publicerade mer än de som valdes in före sekelskiftet så kan väl inte det tyda på ökade arbetsbelastning? Jag är dock inte redo att ge upp min hypotes, och om jag tittar i tabell 4. visar det sig vara så att alla utom en ledamot minskade sin publicering i kategorin *Böcker* efter invalet i Svenska Akademien. Den enda som ökade var Schück. I kategori *Recensioner/Tal/Dikter* var Hjärne ensam om att öka sin publicering efter invalet. Dessa två ledamöter kan sägas utgöra undantagen som bekräftar regeln.

Detta gör att jag åter igen tror på min hypotes men självklart väcker upptäckten frågan hur det kan komma sig att Schück och Hjärne ökar när de andra minskar.

Bidragande faktorer till ökad arbetsbörda

Vilka orsaker kan ligga bakom de resultat som blivit tydliga i föregående avsnitt? Vad är det som skiljer de båda undersökningsgrupperna åt? Dessa frågor ska jag svara på i denna del av undersökningen. Jag vill förstå vad som ligger bakom de siffror och resultat som jag funnit i tabellavsnittet.

Vad betyder deltagandet i tidskrifterna?

Tidskrifterna finns med för att tydliggöra skillnaderna mellan de båda undersökningsgruppernas publicering och för att visa hur ledamöterna som valdes in efter sekelskiftet till större del deltog i den offentliga sfären, vilket måste ha påverkat arbetsbördan.

När det gäller tabell 2. syns det tydligt att ledamöterna som valdes in efter sekelskiftet minskar sitt publicerande i och med sitt inval i Svenska Akademien. Visserligen betyder det inte att ledamöterna helt slutade medverka i tidskrifterna vid invalet, t.ex. Montelius som fortsatte att fungera som *Nordisk Tidskrifts* redaktör efter sitt inval.¹³² Även det faktum att Schück faktiskt efter invalet publicerade mer under kategorin *Översikter/Granskningar* tyder på att de ledamöter som deltog mest aktivt i tidskrifterna var de ledamöter som fortsatte vara det. I tabell 2. är dessa ledamöter Montelius, Schück och Hjärne, dessa tre herrar har deltagit mer aktivt men i olika tidskrifter. Jag har redan beskrivit Montelius engagemang för *Nordisk Tidskrift*. Schück medverkade aktivt i *Samlaren*, inte särskilt förvånande med tanke på att han var litteraturhistoriker.¹³³ Hjärne medverkade mycket i *Svensk Tidskrift*, där han ofta deltog i politiska debatter om t.ex. unionsfrågan.¹³⁴ Det faktum att dessa tre ovan nämnda ledamöter fortsätter att vara aktiva i tidskrifterna efter sitt inval tyder på tidskrifternas betydelse för ledamöterna. I tabell

¹³² Bo Gräslund "Montelius" *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 679.

¹³³ Inge Jonsson, "Schück" *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 702.

¹³⁴ H. Hjärne *Svensk Tidskrift* 1893. Sid. 69-85.

1. är det inte så att några ledamöter publicerat markant mer än någon annan, särskilt under kategorin *Uppsatser/Avhandlingar*. Det intressanta när vi jämför med tabell 2. är att i tabell 2. publicerade ledamöterna mer under kategorin *Uppsatser/Avhandlingar*. Detta är relevant enligt mig eftersom det tyder på att de ledamöter som valdes in efter sekelskiftet var mer angelägna om att delta i tidskrifter än de som valdes in före sekelskiftet. Eftersom att de som valdes in efter sekelskiftet publicerade mer under den kategorin som innebar mer arbete. En av anledningarna till att ledamöterna som valdes in före sekelskiftet inte publicerade så mycket kan ha varit på en generationsklyfta mellan de olika historikerna. Eftersom både Montelius och Schück, några av de mest aktiva inom tidskrifterna, inte endast var historiker så hade de större möjligheter till publicering i olika tidskrifter.¹³⁵ Något som har varit tydligt i tabellerna 1. och 2. är att de som valdes in i Svenska Akademien före sekelskiftet generellt publicerade mindre än de som valdes in efter sekelskiftet gjorde.

Ledamöternas ålder och tid i Svenska Akademien

Jag har redan snuddat vid ämnet i texten ovan men har dock inte försökt reda ut det ännu. Något som är relevant för mina tabeller är hur lång tid som ledamöterna satt i Svenska Akademien innan de dog, för att se om det är möjligt att jämföra de olika ledamöternas publiceringar. När det gäller den grupp ledamöter som blev invald före sekelskiftet så satt alla sex ledamöter mellan 19 och 28 år i Svenska Akademien, vilket definitivt hjälper min undersökning. När det gäller de ledamöter som valdes in efter sekelskiftet så satt fyra ledamöter mellan 19 och 34 år i Svenska Akademien medan en ledamot, Montelius endast satt i 4 år då han dog 1921.¹³⁶ Detta resultat gör att jag räknar bort Montelius, som en avvikande faktor i tabellerna då hans minskning efter invalet berodde på hans död. Montelius död kan inte ha kommit som en överraskning eftersom han vid tiden för sitt inval var 74 år gammal.¹³⁷ Även Heidenstams publicering minskade rejält efter inträdet i Svenska Akademien. Jag har anledning att misstänka att hans hälsa kanske påverkade hans produktivitet; ”dock blott pro forma (1906). Redan vid denna tid uppträder de första symptomerna på H: s åldrande”.¹³⁸ Malmström drogs även han med dålig hälsa, han hade haft problem i årtal med sina ögon, de värkte och ibland svartnade det för honom när han läste långa perioder.¹³⁹ 1904 hade han bosatt sig i Djursholm och spenderade sina dagar; ”Utan vantrivsel kunde han genomleva en hel dag utan att ens titta i en bok och somna lugnt på kvällen utan att ha

¹³⁵ **För Montelius se:** Bo Gräslund ”Montelius” *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 679. **För Schück se:** Inge Jonsson, ”Schück” *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 702.

¹³⁶ Bo Gräslund ”Montelius” *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 679.

¹³⁷ *Ibid.* Sid. 679.

¹³⁸ Staffan Björck ”Heidenstam” *SBL* vol. 18, 1969-1971. Sid. 530.

¹³⁹ Göran Nilzén ”Malmström” *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 32.

gjort någon nytta”.¹⁴⁰ Han hade nämligen blivit blind på ena ögat och såg mycket dåligt på det andra.¹⁴¹ Det visar sig att av de fem ledamöter som valdes in efter sekelskiftet, så var fyra av ledamöterna över 53 år gamla medan av de sex ledamöter som valdes in före sekelskiftet var endast en ledamot över 53 år vid invalet i Svenska Akademien. Faktum är att ledamöterna som valdes in i Svenska Akademien efter sekelskiftet publicerade de mer i två kategorier om jag jämför summeringen i tabell 1. och 2. Det skulle dock också kunna förklara det faktum att alla ledamöter som valdes in efter sekelskiftet minskade sin publicering efter invalet, förutom Schück som var den yngste av dem och var fullt uppe i sitt publicerande.

Svenska Akademien som arbetsbörda

När en ledamot accepterar erbjudandet från Svenska Akademien om en stol så innebär det att ledamoten lovar att infinna sig på de sammankomster som sker varje vecka hela året förutom under juni-oktober då mötena sker en gång i månaden.¹⁴²

När ledamöterna blev invalda i Svenska Akademien så sjönk deras publicering i de flesta kategorierna men inte i alla. I sex av ledamöternas fall så ökade deras publicering i kategorin *Recensioner/Tal/Dikter*. Kanske inte så kontigt när ledamöterna håller inträdestal, direktörstal och minnestal, dessa uppgifter blev vanliga för ledamöterna i och med invalet i Svenska Akademien. Ledamöterna fick uppdrag att skriva av Svenska Akademien, men trots detta minskade de flesta ledamöter sin publicering efter invalet. Det gäller dock inte Schück. Detta förklarar jag med att han var en av de ledamöter som deltagit mest aktivt inom Svenska Akademien, t.ex. ansvarade för dess ekonomi och skrivandet av Svenska Akademiens Historia i sju volymer.¹⁴³ Detta förklarar hur det kommer sig att Schück ökade sin publicering så mycket i och med sitt inval, Schücks aktivitet var tydligen inte särskilt vanlig. ”Få ledamöter genom historien kan tävla med S i mångsidig aktivitet, vilken var till största gagn för akademien i både materiellt och litterärt anseende”.¹⁴⁴ Vilket betyder att de andra ledamöterna inte var lika aktiva som Schück varken inom eller utanför Svenska Akademien.

Arbeten utanför Svenska Akademien

Det skulle inte förefalla underligt att ledamöterna skulle publicera mindre efter invalet i Svenska Akademien, de flesta ledamöterna hade andra arbetsuppgifter förutom att sitta i Svenska Akademien. Annerstedt arbetade på Uppsala Universitetsbibliotek då han invaldes 1901, och han

¹⁴⁰ Göran Nilzén ”Malmström” *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 37.

¹⁴¹ *Ibid.* Sid. 37.

¹⁴² Bo Svensén *Svenska Akademien – Från Gustav III till våra dagar* Svenska Akademien, Stockholm 1998. Sid. 7.

¹⁴³ Inge Jonsson, ”Schück” *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 714.

¹⁴⁴ *Ibid.* Sid. 714.

pensionerade sig inte förrän 1904.¹⁴⁵ Annerstedt hade lagt sin forskning åt sidan för bibliotekstjänsten men i och med invalet i Svenska Akademien fick han i uppdrag att författa biografier över Olaus Martini och Magnus Stenbock som blev de första verken Annerstedt publicerat på länge.¹⁴⁶ Dock efter att dessa uppdrag färdigställts ville Annerstedt avsluta det stora arbetet han tidigare påbörjat, sammanställningen av Uppsala universitets historia fram till 1792, vars sista del publicerades 1914.¹⁴⁷ Detta om något förklarar att Annerstedt publicerade mindre än de övriga ledamöterna efter invalet i Svenska Akademien.

Hjärnes minskade publicering efter inträdet skulle kunna ha att göra med det faktum att han valdes in i Riksdagens andra kammare 1902 och blev omvald 1905, ställde inte upp 1908 men var åter igen med i Riskdagen 1912 då i första kammaren för Västernorrlands län.¹⁴⁸ Hjärnes politikerkarriär kan också förklara ökningen under kategorin *Recensioner/Tal/Dikter* eftersom han ofta höll tal som opinionsbildare.¹⁴⁹

Heidenstams betydande minskning i publiceringen efter invalet i Svenska Akademien skulle ha kunnat bero på hans hälsa som jag tidigare nämnt, men jag tror inte att han skulle ha blivit tillfrågad om en plats i Svenska Akademien om han inte klarade av det. Heidenstam är den enda ledamoten i min undersökning som fick Nobelpriset, 1916, samtidigt som han själv satt som ledamot.¹⁵⁰ Trots denna hyllning så drog sig Heidenstam tillbaka och koncentrerar sig på sina memoarer *När kastanjerna blommade* som utgavs 1941.¹⁵¹

Det verkar som om Schück aldrig riktigt saktade ner. Han var t.ex. ledamot i styrelsen för Almqvist & Wiksells boktryckeri AB fram till bara två år innan han dog.¹⁵² Han var väldigt aktiv under hela sitt liv och det påpekas flera gånger i *SBL*. Det skulle kunna förklara det faktum att Schück inte minskade sin publicering som de andra ledamöterna gjorde.¹⁵³

När det gäller Montelius är inte konstigt alls att han minskade publicerandet eftersom han endast levde fyra år efter invalet i Svenska Akademien, men en intressant sak är att Montelius fortsatte vara redaktör för *Nordisk Tidskrift* efter invalet vilket tyder på att han ansåg sig klara av båda samtidigt.¹⁵⁴

¹⁴⁵ Henrik Schück "Annerstedt" *SBL* vol. 2, 1920. Sid. 48.

¹⁴⁶ Ibid. Sid. 51-52.

¹⁴⁷ Ibid. Sid. 52.

¹⁴⁸ Yngve Lorents "Hjärne" *SBL* vol. 19, 1971-1973. Sid. 161.

¹⁴⁹ Ibid. Sid. 161.

¹⁵⁰ Staffan Björck "Heidenstam" *SBL* vol. 18, 1969-1971. Sid. 531.

¹⁵¹ Ibid. Sid. 531-532

¹⁵² Inge Jonsson, "Schück" *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 703.

¹⁵³ Ibid. Sid. 710, 714, 719.

¹⁵⁴ Bo Gräslund "Montelius" *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 679.

Carlsons publicering förändrades knappt efter invalet i Svenska Akademien, trots att han var ledamot av ett antal riksdagar, kommittéer och utskott under samma period.¹⁵⁵ Carlson satt som statsråd och chef för ecklesiastikdepartementet under två perioder då han även var invald i Svenska Akademien, så det är inte så underligt att han inte publicerade särskilt mycket då han var så politiskt aktiv under hela sitt liv.¹⁵⁶

Svedelius förblev aktiv i hög ålder och gick inte i pension från sin professur förrän 1881 och inte ens då slutade han föreläsa, vilket skulle ha kunnat förklara att hans publicering i det närmaste var oförändrad efter invalet i Svenska Akademien.¹⁵⁷

När det gäller Rydberg ökade han sin publicering under kategorin *Uppsatser/ Artiklar* efter inträdet i Svenska Akademien vilket inte verkar så kontigt; ”Sina sista årtionden ägnade R åt forskning, åt en ny roman och åt – lyriken”.¹⁵⁸

Malmströms publiceringsminskning kan förklaras med att han samma år som han valdes in i Svenska Akademin blev ecklesiastikminister, 1878-1880.¹⁵⁹ Malmström var även riksarkivarie 1882 till 1887.¹⁶⁰

Forssell minskande publicering kan ha berott på att han 1879 till 1897 satt som representant i Riksdagens första kammare för Gävleborgs län och medverkade även i Stockholm stads stadsfullmäktige 1881-1901.¹⁶¹ Sina sista år var Forssell ledarskribent för Stockholms Dagblad så han lämnade aldrig riktigt politiken.¹⁶²

Odhner minskade även han sin publicering efter invalet och detta skulle kunna ha att göra med att han fick efterträda Malmström som riksarkivarie 87-01.¹⁶³

Inte enbart historiker

Jag har lagt märke till att de ledamöter som inte var ”riktiga” historiker har publicerat mer än de som enbart var historiker. De ledamöter det handlar om är författarna; Rydberg och Heidenstam och kulturhistorikern Montelius och kultur- och litteraturhistorikern Schück. Både Rydberg och Heidenstam publicerade mycket texter och en av anledningarna kan enligt mig vara att de skrev många dikter som samlades i diktsamlingar. Jag har inte kunnat finna något som bevisar att dessa ledamöter var särskilt intresserade av något utanför sitt skrivande som t.ex. politik, vilket skulle

¹⁵⁵ Ludvig Stavenow ”Carlson” *SBL* vol. 7, 1926- 1927. Sid. 527.

¹⁵⁶ *Ibid.* Sid. 528, 536.

¹⁵⁷ Wilhelm Bergstrand *Wilhelm Erik Svedelius: minnesteckning* Fritze, Stockholm 1889, Sid. 6, 19-20.

¹⁵⁸ Svante Nordin ”Rydberg” *SBL* vol. 31, 2000-2002. Sid. 49.

¹⁵⁹ Göran Nilzén ”Malmström” *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 35.

¹⁶⁰ *Ibid.* Sid. 36.

¹⁶¹ Herman Schück ”Forssell” *SBL* vol. 16, 1964-1966. Sid. 348.

¹⁶² *Ibid.* Sid. 351.

¹⁶³ Herman Schück ”Odhner” *SBL* vol. 28, 1992-1994. Sid. 73.

kunna förklara att de publicerade så mycket då de inte hade något arbete utanför sitt författarskap. När det gäller Montelius och Schück publicerade båda mycket före invalen, och detta beror enligt mig på att de inte var begränsade till endast historieämnet. Förklaringen till Schücks ökande publicering efter invalen berodde nog på hans enorma aktivitet som jag tidigare nämnt medan Montelius stora minskning i publiceringen berodde på att han dog så snart efter invalen i Svenska Akademien.¹⁶⁴ Jag tror att det faktum att tre av ledamöterna som valdes in efter sekelskiftet inte var ”riktiga” historiker kan förklara varför ledamöterna i tabell 4. publicerade så mycket mer än de ledamöter som finns i tabell 3. Ledamöterna var inte begränsade till ett enda ämne vilket gjorde det möjligt att publicera mer.

Nobelpriset - Nobelkommittén

Nobelpriset är något som skiljer de olika undersökningsgrupperna åt. Nobelpriset i litteratur började delas ut 1901 av Svenska Akademien.¹⁶⁵ I och med att Nobelpriset blev en del av Svenska Akademien måste det ha betytt att arbetsbördan ökade för ledamöterna, något som även diskuterades som en anledning till att inte ta hand om priset.¹⁶⁶ Nobelpriset berörde alla ledamöter som valdes in efter sekelskiftet men också Odhner och Malmström som inte dog förrän 1904 respektive 1912.¹⁶⁷ Detta skulle kunna motivera varför dessa två ledamöter har publicerat minst efter inträdet, se tabell 3. Svenska Akademien bildade 1900 Nobelkommittén, där fem ledamöter ska sitta med en mandatperiod på fyra år, och en ordförande ska även väljas inom gruppen.¹⁶⁸ Nobelkommitténs uppgift är att sammanställa och förbereda en lista på godkända kandidater till Nobelpriset i litteratur.¹⁶⁹ Dessa kandidater arbetas fram av Nobelkommittén från ca 200 olika förslag varje år.¹⁷⁰ I april har de en preliminär lista färdig och i maj är den slutgiltiga listan färdigställd, på den finns ca fem författare som presenteras för Svenska Akademien.¹⁷¹ På första sammankomsten efter sommaren ska varje ledamot lägga fram sin prioritering på slutlistan och motivera den.¹⁷² Av ledamöterna i min undersökning har tre arbetat inom Nobelkommittén, Odhner, Hjärne och Schück. Odhner satt med från början fram

¹⁶⁴ **För Schück se:** Inge Jonsson, ”Schück” *SBL* vol. 31, 2000- 2002. Sid. 710, 714, 719. **För Montelius se:** Bo Gräslund ”Montelius” *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 679.

¹⁶⁵ Sture Allén m fl, *Nobelpriset i litteratur- En introduktion*, Svenska Akademien, Stockholm 2001. Sid. 6.

¹⁶⁶ Inge Jonsson ”Schück” *SBL* vol. 31, 2000-2002. Sid. 718.

¹⁶⁷ **För Odhner se:** Herman Schück ”Odhner” *SBL* vol. 28, 1992-1994. Sid. 73. **För Malmström se:** Göran Nilzén ”Malmström” *SBL* vol. 25, 1985- 1987. Sid. 31.

¹⁶⁸ Bo Svensén, *Nobelpriset i litteratur- Nomineringar och utlåtanden 1901-1950 del I 1901-1920*, Svenska Akademien, Stockholm 2001. Sid. XII.

¹⁶⁹ *Ibid.* Sid. XVII.

¹⁷⁰ Sture Allén m fl, *Nobelpriset i litteratur- En introduktion*, Svenska Akademien, Stockholm 2001. Sid. 11.

¹⁷¹ *Ibid.* Sid. 11.

¹⁷² *Ibid.* Sid. 11.

tills 1903 då han pga. hälsoskäl tvingades lämna Nobelkommittén.¹⁷³ Hjärne var den enda i min undersökningsgrupp som var ordförande i Nobelkommittén, han efterträdde C. D. Wirsén och tf. H. Hildebrand 1913. Hjärne behöll ordförandeposten fram till året innan han dog, 1921.¹⁷⁴ Möjligen kan Hjærnes höga befattning inom Nobelkommittén ha bidragit till att hans publicering minskade inom alla kategorier förutom *Recensioner/Tal/Dikter* där han ökade sin publicering efter invalet i Svenska Akademien. Kanske bidrog ordförandeskapet i Nobelkommittén till att Hjärne deltog i flera officiella sammanhang. Schück satt i Nobelkommittén mellan 1920 och 1936 då han avgick.¹⁷⁵

Även de ledamöter som inte satt i Nobelkommittén måste ha märkt av den ökade arbetsbörda som litteraturpriset borde ha inneburit. Nu gäller detta de ledamöter som valdes in efter sekelskiftet och även Odhner och Malmström som även satt i Svenska Akademien i början av 1900-talet. Det stora arbete som görs av ledamöterna när det gäller Nobelpriset i litteratur är läsningen, ledamöternas läsning pågår konstant under året.¹⁷⁶ Läsningen är något som jag inte kan uppskatta arbetsbördan av men det är troligt att påstå att arbetsbördan är betydande.

Sammanfattning av den totala publiceringen

De bakomliggande orsakerna till ledamöternas resultat i tabellerna måste ha berott på många olika saker. Till och börja handlar det om hur gamla de var vid invalet och hur länge ledamöterna satt i Svenska Akademien. Vissa av ledamöterna var sjukliga under sina sista år i livet, något som definitivt påverkade deras publicering. Även faktorer som att ledamöten endast var historiker eller om de kombinerade historieskrivningen med andra uppgifter påverkade publiceringen. Den tendens som syns i både tabell 3. och 4. dvs. att ledamöterna minskade sin publicering efter invalet i Svenska Akademien på grund av den ökade arbetsbördan, verkar stämma med min hypotes. Åtta av elva ledamöter minskade, en var oförändrad och två ökade sin publicering i kategorin *Böcker*, den mest arbetskrävande av mina kategorier. När det gäller den näst mest arbetskrävande kategorin, *Uppsatser/Artiklar*, så sjönk sju av ledamöternas publicering, en ökade och två ledamöters publicering var oförändrad. I den kategorin som jag bedömt som minst arbetskrävande minskade fem, och sex ledamöter ökade sin publicering i *Recensioner/Tal/Dikter* efter inträdet i Svenska Akademien. Av de sex ledamöter som ökade efter inträdet var fem invald före sekelskiftet och då hade inte Nobelpriset börjat delas ut ännu, vilket skulle kunna förklara

¹⁷³ Ibid. Sid. XIII.

¹⁷⁴ Bo Svensén, *Nobelpriset i litteratur- Nomineringar och utlåtanden 1901-1950 del II 1921-1950*, Svenska Akademien Stockholm 2001. Sid. 443.

¹⁷⁵ Bo Svensén, *Nobelpriset i litteratur- Nomineringar och utlåtanden 1901-1950 del I 1901-1920*, Svenska Akademien, Stockholm 2001. Sid. XIV.

¹⁷⁶ Sture Allén m fl, *Nobelpriset i litteratur- En introduktion*, Svenska Akademien, Stockholm 2001. Sid. 12.

var för de kunde öka medan de som valdes in efter sekelskiftet minskade. Nobelpriset i litteratur utgör nämligen en stor skillnad mellan de olika undersökningsgruppernas arbetsbörda. Sju av mina ledamöter påverkades av Nobelpriset, alla utom Odhner och Malmström valdes in efter sekelskiftet. Arbetsbördan bakom utdelande av Nobelpriset är stor för alla ledamöter men de som satt i Nobelkommittén hade ytterligare arbetsuppgifter, och av mina ledamöter satt tre i Nobelkommittén, Odhner, Hjärne och Schück. Det är inte bara Nobelpriset som bidrar till ledamöternas arbetsbörda efter invalet i Svenska Akademien, utan även de regelbundna veckomötena och de uppdrag som ges av Svenska Akademien, t.ex. dess minnesteckningar. Nu visar det sig att många ledamöter även hade engagemang utanför Svenska Akademien som exempelvis politiker eller redaktörer. Det har visat sig att ledamöterna inte slutade sina uppdrag efter invalet i Svenska Akademien och det antyder att dessa engagemang även bidrog till den minskade publiceringen.

Avslutande diskussion

Min hypotes om att arbetet inom Svenska Akademien var så betungande att ledamöterna efter invalet minskade sin publicering stämmer när man tar i betänkande den kvantitativa redovisningen dvs. tittar i tabellerna. Ledamöterna publicerade mindre i de mest arbetskrävande kategorierna efter sitt inträde i Svenska Akademien.

När det gäller de ledamöter som valdes in efter sekelskiftet och de som satt i Svenska Akademien på 1900 – talet, så tillkom arbetsbördan med utdelandet av Nobelpriset i litteratur som började ges ut 1901. Priset bidrog med att öka arbetsbördan genom att ledamöterna måste läsa mycket. Tre av ledamöterna i min undersökning arbetade även inom Nobelkommittén. Jag är övertygad om att invalet inte var det enda skälet till den minskade publiceringen. Trots invalet fortsatte ledamöterna sina karriärer utanför Svenska Akademien t.ex. som politiker eller redaktörer. Dessa övriga karriärer tror jag också påverkade ledamöternas publicering negativt. Nu är det så att inte alla ledamöter minskade sin publicering efter invalet i Svenska Akademien, två ledamöter ökade sin publicering men den ena bara marginellt medan Schück dubblerade sin publicering efter inträdet i kategorin *Böcker*. Jag har dock funnit en möjlig förklaring till detta vara Schücks anmärkningsvärda produktivitet och energi, som påpekats flera gånger i artikeln skriven av Inge Jonsson i *SBL*. Schück kan här ses som ett undantag.

En intressant sak som kom fram i och med tabellerna var att de ledamöter som valdes in efter sekelskiftet publicerade så mycket mer än de som valdes in före sekelskiftet. Detta stämmer i alla kategorier förutom en. En förklaring till detta kan vara det faktum att tre av ledamöterna som valdes in efter sekelskiftet inte var ”riktiga” historiker. De var inte begränsade till ämnet historia,

vilket kan ha ökat deras möjlighet till att bli publicerade. Självklart kan det ha funnits händelser i ledamöternas personliga liv som påverkade deras publicering men skillnaden mellan publiceringen före och efter invalet i Svenska Akademien talar sitt tydliga språk. När en person blev invald i Svenska Akademien påverkade det dennes arbetsbelastning.

En studie inom den här ramen är givetvis att titta på hur andra kategorier av akademiledamöter, exempelvis författare, har påverkats av arbetsbördan att sitta i Svenska Akademien.

TABELLFÖRTECKNING

Tabell 1. Antal publicerade texter för de ledamöter som valdes in i Svenska Akademien *före* sekelskiftet, så väl före och efter invalet i Svenska Akademien, i de fyra tidskrifterna Historisk Tidskrift, Nordisk Tidskrift, Svensk Tidskrift och Samlaren.

Tabell 2. Antal publicerade texter för de ledamöter som valdes in i Svenska Akademien *efter* sekelskiftet, så väl före och efter invalet i Svenska Akademien, i de fyra tidskrifterna Historisk Tidskrift, Nordisk Tidskrift, Svensk Tidskrift och Samlaren.

Tabell 3. Antal publiceringar för de ledamöter som valdes in *före* sekelskiftet så väl *före* och *efter* invalet i Svenska Akademien.

Tabell 4. Antal publiceringar för de ledamöter som valdes in *efter* sekelskiftet så väl *före* och *efter* inträdet i Svenska Akademien.

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Källor

Tryckta källor

Tidskrifter

Historisk Tidskrift 1881-1936

Nordisk Tidskrift 1878- 1936

Ny Svensk Tidskrift 1880-1890

Samlaren 1880-1936

Svensk Tidskrift 1891-1895

Svensk Tidskrift ny följd 1911-1936

Ur Svenskt Biografiskt Lexikon

Björck, Staffan ”Verner von Heidenstam” *SBL* vol. 18, 1969-1971.

Gräslund, Bo ”Oscar Montelius” *SBL* vol. 25, 1985- 1987.

Jonsson, Inge ”Henrik Schück” *SBL* vol. 31, 2000- 2002.

Lorents, Yngve ”Harald Hjärne” *SBL* vol. 19, 1971-1973.

Nilzén, Göran ”Carl Gustav Malmström” *SBL* vol. 25, 1985- 1987.

Nordin, Svante ”Viktor Rydberg” *SBL* vol. 31, 2000-2002.

Schück, Henrik ”Claes Annerstedt” *SBL* vol. 2, 1920.

Schück, Herman ”Hans Forssell” *SBL* vol. 16, 1964-1966.

Schück, Herman ”Clas Odhner” *SBL* vol. 28, 1992-1994.

Stavenow, Ludvig ”Fredrik Carlson” *SBL* vol. 7, 1926- 1927.

Övriga källor

Allén, Sture –Espmark, Kjell *Nobelpriset i litteratur- En introduktion*, Svenska Akademien, Stockholm 2001.

Bergstrand, Wilhelm *Wilhelm Erik Svedelius: minnesteckning*, Fritze, Stockholm 1889.

Ekholm, Gunnar ”Bibliographia Monteliana” *Kungliga Vitterhets- Historie- och Antikvitetsakademiens Handlingar*, 3 följd vol. 34 1922,. Almqvist & Wiksells Boktryckeri AB, Uppsala.

Svensén, Bo *Svenska Akademien – Från Gustav III till våra dagar*, Svenska Akademien, Stockholm 1998.

Svensén, Bo *Nobelpriset i litteratur- Nomineringar och utlåtanden 1901-1950 del I 1901-1920*, Svenska Akademien Stockholm 2001.

Svensén, Bo *Nobelpriset i litteratur- Nomineringar och utlåtanden 1901-1950 del II 1921-1950*, Svenska Akademien Stockholm 2001.

Uppsala universitets matrikel "Wilhelm Svedelius" – utgiven af L. Bygdén, Upsala Akademiska Bokhandeln, Akademiska boktryckeriet Edv. Berling. 1883.

Uppsala universitets matrikel "Claes Annerstedt"- utgiven av T. Fries & E von Döbeln, Ht 1926, Almqvist & Wiksells boktryckeri AB.

Uppsala universitets matrikel "Harald Hjärne"- utgiven av T. Fries & E von Döbeln 1916, Almqvist & Wiksells boktryckeri AB.

Litteratur

Björck, Staffan (1946) *Heidenstam och sekelskiftets Sverige- studier i hans nationella och sociala författarskap* Stockholm: Natur och Kultur.

Espmark, Kjell (2001) *Litteraturpriset – Hundra år med Nobels uppdrag* Stockholm: Norstedts Förlag.

Frängsmyr, Tore (2000) *Svensk idéhistoria – Bildning och vetenskap under tusen år, del 2 1809 – 2000* Stockholm: Natur och Kultur.

Johannesson, Kurt – Johannisson, Eric – Meidal, Björn – Stenkvist, Jan (1987) *Heroer på offentlighetens scen: politiker och publicister i Sverige 1809-1914* Stockholm: Tidens Förlag.

Segerstedt, Torgny (1992) *Svenska Akademien i sin samtid - idéhistorisk studie del III 1886- 1936* Göteborg: Graphic Systems AB.

Svensén, Bo (1992) *De Aderton - Svenska Akademiens ledamöter under 200 år* Stockholm: Norstedts Förlag.

Svensén, Bo (1998) *Svenska Akademien – Från Gustav III till våra dagar* Stockholm: Svenska Akademien.

Artikel från en encyklopedi

Nordin, Svante (1990) "Boströmianism" *Nationalencyklopedin* vol. 3, Bra Böckers AB Höganäs.